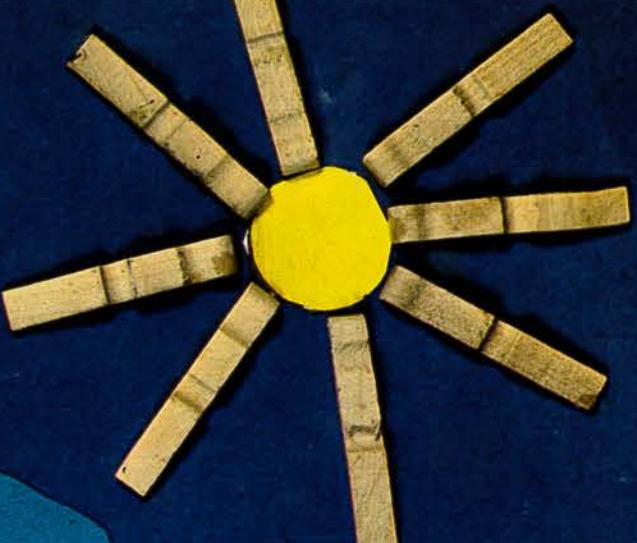

1-2

LETNIK XXXI.
1984-1985

G
A
L
E
B

2660 - 31

12660/1984/85

019851362

COBISS

K XXXI. - 1984-85
BER-OKTOBER 1984

ŠTEVILKA 1-2

VSEBINA

Smiljan Samec: To je šola	1
Meta Rainer: Prvošolec	1
Franček Rudolf: Zajček Hophop je želel postati helikopter	2
Vojan T. Arhar: Dolenjska	5
Kotiček za najmlajše: Vera Poljšak: Fižol v nosu	6
Danilo Gorinšek: Tudi abeceda	7
Vera Poljšak: V... na... pod...	7
Lev N. Tolstoj: Kdaj bo ptiček zapel	8
Vera Poljšak: Letalo	8
Vera Poljšak: Skrito besedilo	9
Meta Rainer: Uganke	10
Vera Poljšak: Odvečni predmeti	10
Prekmurska ljudska pravljica: Ježek	11
Miroslav Košuta: Barčica	12
Neža Maurer: Čudna ladja	13
Vojan T. Arhar: Hribovski šolarji	13
Spomini na otroška leta skladatelja Karla Pahorja	14
Zapojmo veselo: Radivoj Rehar - Karol Pahor: Pikapolonica	18
Ludovika Kalan: Istrani	19
Podobe iz preteklosti: Vojan T. Arhar: Ob 400-letnici izida Dalmatinove Biblike	20
Danilo Gorinšek: Bobi in Maki	22
Ksenija Prunk: Izlet na Kras	23
Vlado Firm: Miška v šoli	24
Utrinki iz sedanjosti: Lojze Abram: Varčevanje je čednost	25
Kajetan Kovič: Čarownik	26
France Bevk: Na očkovem grobu	27
Jože J. Petelin: Joj, polito mleko	28
Zanimivosti: Sandi Sitar: Marie Curie, 50-letnica smrti	29
Zdravko Omerza: Zaspani pastir	30
Veselo v planine: Duško Jelinčič: 80 let Slovenskega planinskega društva v Trstu	31
Zanimivosti: Lojze Abram: Racman Jaka ima 50 let	32
Daniло Gorinšek: Jurij Teleban	33
NASLOVNA STRAN	
Igor Veljak, 3. r. OŠ »Fran S. Finžgar« — BARKOVLJE.	

Smiljan Samec

Ilustr.: Marjanca Jemec-Božič

To je šola

MIŽEK PRVIČ V ŠOLO GRE
S TORBICO NA RAMI,
ROKO PA PRI TEM MOLČE
DAL JE SVOJI MAMI.

V RAZRED STOPIL JE NATO
STRASNO RADOVEDEN,
KAJ VSE NOVEGA TAM BO,
KO BO ŠOLAR REDEN.

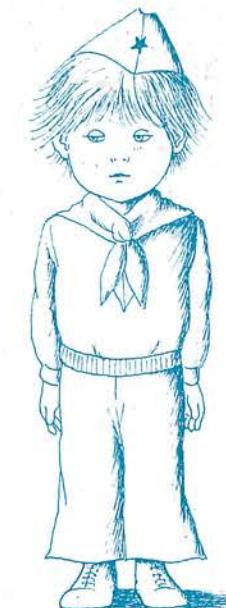
PA ZAGLEDÀ KUP OTROK,
TAKIH SVOJE BAŽE,
IN ZASTAVI ROKE V BOK:
»VSE BO TOREJ LAŽE!«

TUKAJLE SE BOM IGRAL
S FANTI NA DVA GOLA.
NIČ VEČ SE NE BOM JE BAL:
TO JE TOREJ — ŠOLA!«

Meta Rainer
Ilustr. Jelka Reichman

Prvošolec

Poznam že črke
a be ce
in matematike že znam
za desetici dve!
Pred tablo pesmico povem
o »Domovini eni sami...«
A če naprej ne znam,
pogledam v tla
in me tako je sram,
da bi najraje stekel
k mami...

Zajček Hophop je želel postati helikopter

Zajček Hophop si je zaželet, da bi postal helikopter. Drugače zajčki nimajo težav pri izbiri poklica. Čim se toliko osamosvojijo, da smejo sami na pot skozi gosto travo, in čim ločijo zelje od korenja in marjetice od osata, se običajno z navdušenjem opredelijo za poklic zajčka v prosti naravi.

Zajček Hophop je bil torej neprijetna izjema. Staršem je povzročil nekaj bridkih trenutkov. »Za zajčka ni potrebno študirati,« ga je prepričevala mama. »Mimogrede se boš naučil vseh zajčjih spremnosti: teka po hribu navzdol in po hribu navzgor, teka naravnost in teka postrani, teka s prevali in teka s poskoki, tudi glodanje dreves, izkopavanje korenin in skrivanje v zajčje luknje ti bomo razložili, ko bo napočil primeren letni čas.«

»Ne, jaz hočem biti helikopter. Imeti hočem dva propelerja, enega

zadaj pri repku in enega zgoraj nad ušesi, ropotati hočem in ogledati si hočem svet iz višine,« je trmaril zajček Hophop.

»Ne dvomin,« je rekla mama, »da boš tudi vse to dosegel. Sposoben in vztrajen zajček si, vendar in tu so zajčji mami stala ušesa že krepko pokonci, »prepričana sem, da bi brez težav postal prekrasen zajec, nikakor pa nisem prepričana, da si čisto premeren za to, da bi bil helikopter.«

Zajček Hophop se je razjezil. Ceplatal je z zadnjima tačkama. Mamo,

ki ga je vse preveč roza gledala, je potegnil za uhlje, kar je vsekakor zelo neprimerno ravnanje. »Preprečiti mi hočete, da bi poletel proti zvezdam!«

Zajček Hophop je zapustil rodno zajčjo luknjo in stekel v širni svet.

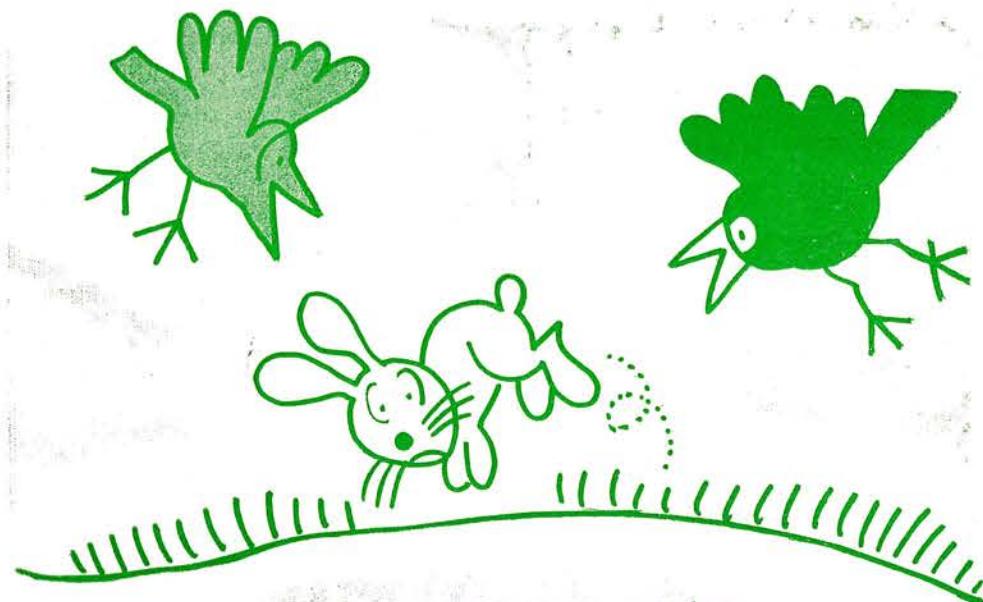
»Mogoče bo vseeno naredil veliko kariero,« je rekla mama.

»Ne vihajmo si ušes zaradi njega,« je žalostno rekela njegov očka.

»Kaj bodo rekli sosedje, če bo najin sin letal nad oblaki in imel dva propelerja?«

lerja, do dveh propelerjev, in kako osvojiš osnove dviganja in spuščanja. Pač pa je srečal družino dveh kosov. Kos Plesalbos in njegova žena Lepomipoje sta bila zelo zelo potra. Njun sinček edinček, njun malí Kos Ponos je odletel v sosednji gozd. Odločil se je, da bo postal vsaj volk, če že ne medved, in ko sta Kos Plesalbos in njegova žena Lepomipoje spoznala zajčka Hophopa, sta pristala na vse.

»Otroke je treba razumeti,« je zaživžgal Kos Plesalbos in zaživžgal

»Kaj bo?« je rekela očka. »Zrasel nama bo čez glavo.«

»To bi še prenesla,« je rekla mama, »ampak tisto brnenje in ropotanje! Vsake toliko časa bo strmoglavljal iz višav na naju! Kadar bova hotela kaj pripomniti, bo pa odletel, kar tako.«

Zajček Hophop ni postal helikopter. Več mesecev je hodil po svetu, vendar nikjer ni našel prijaznih helikopterjev, ki bi ga bili pripravljeni poučiti o tem, kako prideš do prope-

je to misel tako lepo, da se mu je pri priči zdela tudi resnična.

»Z vztrajnostjo in potrpežljivostjo se vse doseže,« je zapela njegova žena Lepomipoje in to misel je zapela tako lepo, da se je zajčku Hophopu že dvignilo srce med veje smrek in mislil si je, če se mi srce dviga proti vrhovom smrek, potem, menda, bom tudi jaz kmalu osvojil tehniko letenja?

Ves dan je Kos Plesalbos plesal okoli zajčka Hophopa. In kosova že-

na Lepomipoje je pela, žvižgala in letala gor in dol: »Zamahni s krili in navzgor, ja, poskoči, poskoči še hohohohohop in zdaj navzgor!«

Oba kosa sta imela namreč čudovito dolgoletno prakso v vzgoji mladih pojočih letalcev, pretežno črne barve, pa sta menila, da tudi z letečim zajcem svetlosive barve ne bo pretiranih težav.

Zajček Hophop je ubogal oba kosa. Skočil je hop, skočil je hophop, skočil je hophophophophophophop. Ko pa je zaslišal povelje: »Dvigni se!« je zamahnil z dolgimi uhlji, zaplatal je z njimi in z repkom, svojim malim belim repkom je divje zakrožil, prav tako kot to delajo pravi helikopterji, vendar poletel nikakor ni. Včasih se je samo prekucnil na nos.

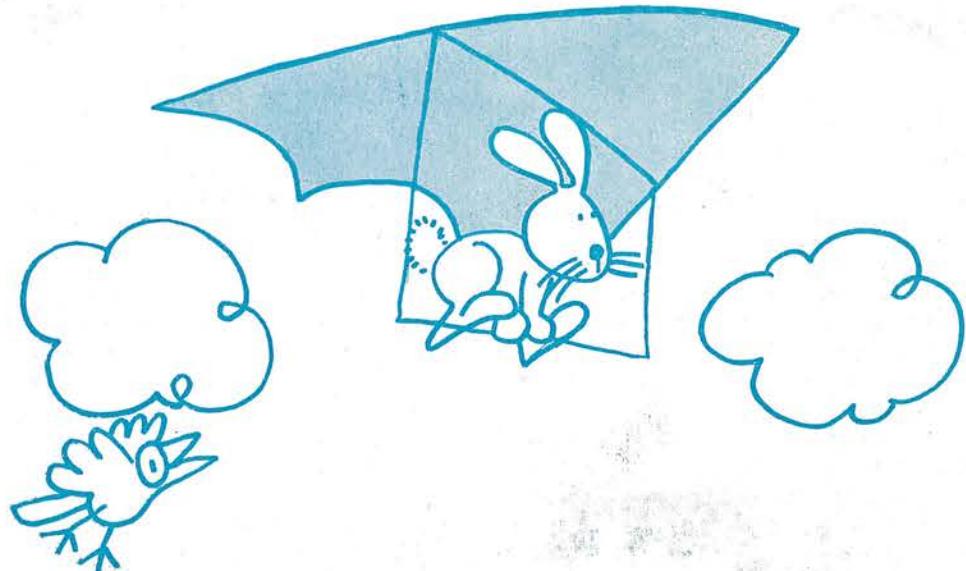
Zvečer se je vrnil mali kos, Ponos, ki je bil pravi ponos mame in očka, kosa in kosovke. Oče in mama sta se ga pošteno razveselila. »Kos Ponos,« je zažrgolel ganjeni očka, Kos Plesalbos, »presrečen sem, da te spet vidim.« In mama Kosovka Lepo-

mipoje je zažvižgala: »Mali Kos Ponos, samo da si spet tu!« Mali Kos Ponos pa je zabrundal, zagundai »brunda brunda«, majal z glavo sem in tja, in potem ko je vse prisotne poštено prestrašil, je še povedal. »Jaz sem medvedek Leteči Črni Brundo, naredil sem prvi tečaj v medvedji šoli in ujel sem že dve čebeli in jima zaplenil vsaki po nekaj zrnc cvetnega prahu.«

Kos Plesalbos je prav grdo zaplesal okoli Malega Kosa Ponosa, zdaj Letečega črnega brunda. »To bo prvič,« je dokaj jezno pripomnil, »da bo nekakšnemu medvedku populil perje iz repa!«

Mama, kosovka Lepomipoje, je prav grdo zavreščala. »Zdaj naj pazim še na leteče medvede, kadar letim nabirat borovnice? Ni dovolj, da se že neprestano zaletavam v vrabce in sinice, te neprevidne ptice.«

Zajček Hophop, nenavadni zajček, ki si je srčno žezel postati helikopter, je spoznal, da grozeči in nagle razvijajoči se družinski drami nima preteranim možnosti, da bi ga

kosi z ljubeznijo naučili letalskih veščin.

Ker pa je bil zajček Hophop odločen mlad zajec, si je priskrbel nekaj platna in aluminijastih palic, naredil si je zmaja, zlezel je z njim na vrv Šmarne gore, vsako nedeljo ga lahko vidite, kako se gre Letečega zaica. Silno trepeta, ker zajčki, kot veste, niso pretirano pogumni, ko jemlje zalet privezan na svoje zračno plovilo. Ko pa se na zmaju spušča proti Savi v daljavi, se spretno izogiba daljnovodom in smrekam, njegovi starši in drugi zajci pa hitro skačejo v visoko travo in pod grmovje in jadikujejo: »Joj joj joj, kaj smo dočakali, prej lisice in kragulji, zdaj pa še zmaji!« Ni miru za zajčke tega sveta. Naše zajčje življenje postaja težje in težje, naše luknje premaihne in trava, celo trava, prosim vas! nam je zrasla previsoko nad glavo.

Zajček Hophop je postal čisto običajen zajček, teka po poliih, grizlja travo, samo kdaj pa kdaj, kadar seno diši preve obojno in kadar polna luna hoče pobegniti iz vesolia prav na zemlio, se še razburia. »Ko bi le postal helikopter! Ko bi se mi le ne bilo treba zadovoljiti s tem smešnim zmajem. Ja, kaj pa ie to posebnega, če se zajček spušča na zmaju s Šmarne gore? Kai ne bi bilo lepše, če bi bil helikopter in bi lahko preganjal zajče sovražnike tudi iz zraka?«

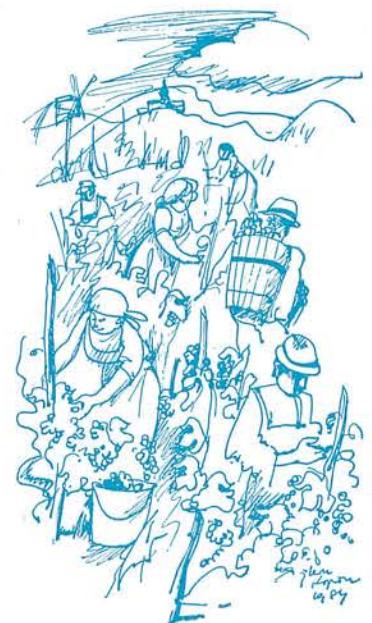
Nihče ga ne posluša. Zajčki imajo preveč dela s prisluškovaniem nenavadnim in tihim lisičiščem stopinjam, paziti morajo, da se lovec in niegov pes ne približata, zato zajčki zelo redkokdaj in malomarno poslušajo drug drugega. Zato se tudi ne naučijo česa posebnega. In nobeden med njimi, tudi zajček Hophop ne, še ni uspel postati helikopter. Ali vsaj leteči zajček.

Vojan Tihomir Arhar
Ilustr.: Leon Koporc

DOLENJSKA

JE SONCE ŠE VROČE
IN TRTA ŽE RDI,
KLOPOTEC KLOPOČE,
A GROZDJE ZORI.

BO KMALU TRGATEV,
SAJ PRAZNA JE KLET;
TE VABIM NA BRATEV,
ZAPOJEMO SPET.

Kotiček za
najmlajše

Vera Poljšak
Ilustr.: Magda Tavčar

Danilo Gorinšek
Ilustr.: Marjanca Jemec-Božič

TUDI ABECEDA

AAAAA —
to prva črka vedno je,
BBBBB —
to črka je številka dve,
CCCCC —
pa tretja je, to vsak že vé,
ker drugih črk še ne poznam,
pa abecedo to končam...

Vera Poljšak - Ilustr.: Magda Tavčar

V...NA...POD...

..KLETKI JE PTIČEK KI SE GUGA
...GUGALNICI.

..KLETKO JE MUCA,
KI SI OBLIZUJE BRKE.

MUCA SKOČI...KLETKO
IN VRATCA SE ODPRO.

SEDAJ JE MUCA..KLETKI
PTIČEK PA...NJO!

Kdaj bo ptiček zapel

MIRICA JE IMELA PTIČKA. PTIČEK JE ŽIVEL V KLETKI IN NI NITI ENKRAT ZAPEL. MIRICA JE STOPILA K PTIČKU.

»ZDAJ JE PA ŽE ČAS, DA ZAPOJEŠ, PTIČEK.«

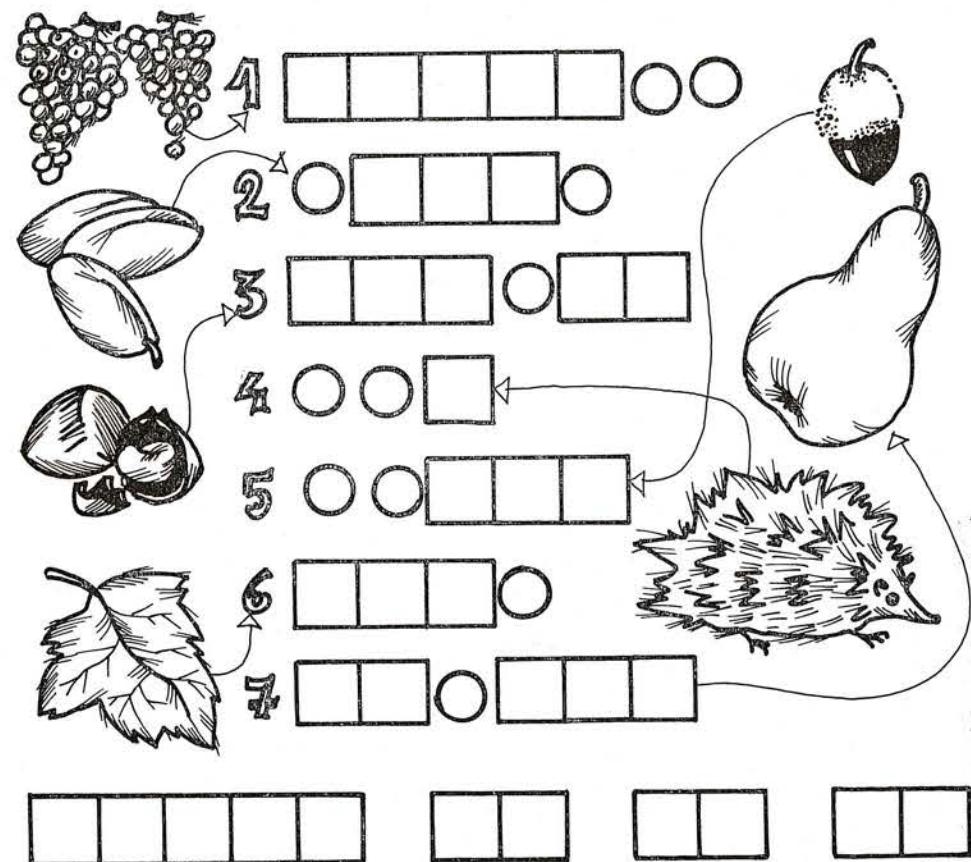
»SPUSTI ME VEN; KO BOM PROST, BOM VES DAN PEL.«

LETALO

V kateri evropski državi zo letalo pristalo?

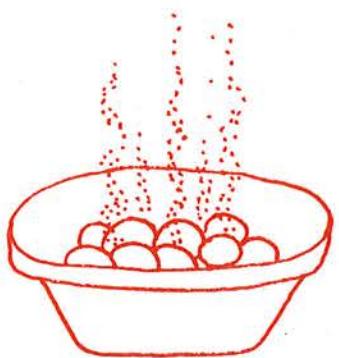
Skrito besedilo

Poisci besede za narisane predmete in jih vpiši v vodoravno vrsto, kot kažejo puščice. Črke, ki jih dobriš v krogcih, prepiši v spodnje kvadratke in dobil boš stavek.

Meta Rajner
Ilustr.: Eva Fornazarič

MOŽIČEK IMA KOTLIČEK,
A V NJEM NE KUHA,
LE DRNJOHA.

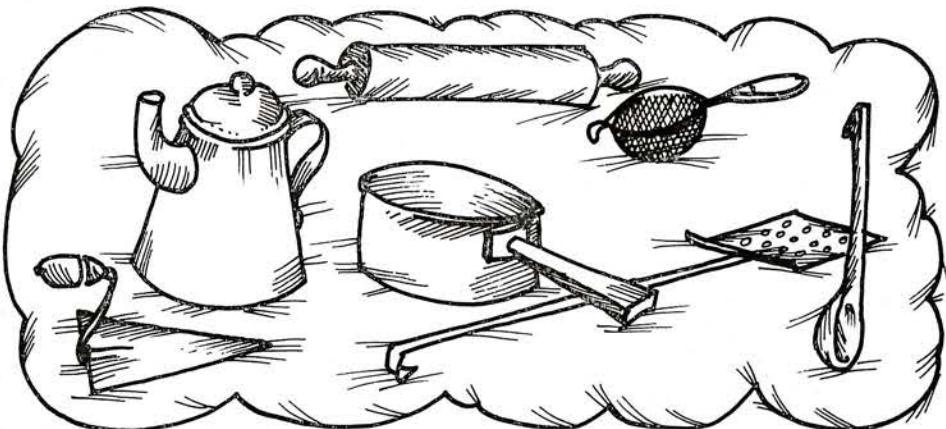

ZDAJ LAČNA, ZDAJ SITA,
DEBELO NAS GLEDA, IME JI JE...

MAMA IMA PET OTROK,
NIKDAR JIH NE SPUSTI IZ ROK.

Odvečni predmet

Poisci predmet, ki ne spada v skupino ostalih.

Vera Poljšak - Ilustr.: Magda Tavčar

Prekmurska ljudska pravljica

Ilustr.: Andrej Vodopivec

JEŽEK

Mati mesi kruh. Mali Janček vedno sili k njej, ker hoče tudi on mesiti.
»Beži no, ježek!« pravi mati nejevoljna.

Komaj mati reče sinu ježek, že se deček res spremeni v ježka. Jež pa nima mesta pri hiši. Zato je tudi Janček-ježek odšel v gozd, tam si je pod votlo hruško izkopal jamo in je v njej prebival sedem let. Za tistem gozdom je bil grofovski grad. Zgodi se pa, da gre nekoč grof na lov in zablodi v gozdu. Dolgo išče poti, a je ne najde. Slednjič ga zajame utrujenost in sede prav pod ježovo hruško. Grof počiva pod hruško, ježek-Janček pa si prične lepo žvižgati.

»Kaj pa ti, ježek?« ga vpraša grof. »Zakaj si tako vesel?«

»Lahko sem vesel,« mu odgovori ježek-Janček, »ker dobro vem, da vi brez moje pomoči nikoli ne boste prišli iz tega gozda.«

Andrej Vodopivec

»Tako? Torej ti poznaš pot iz gozda?«

»Do vašega gradu vas spremim, seveda če mi dobro plačate, gospod grof!« odgovori Janček-ježek.

»Kakšno plačilo pa zahtevaš?«

»Eno svojo hčerko mi dajte.«

Dolgo sta se pogajala, slednjič je moral grof le privoliti v tako plačilo, ker drugače ni mogel iz velikega gozda. Ježek mu pokaže pot prav do doma.

Drugi dan prižvižga Janček-ježek že navsezgodaj pred grofov grad. Prišel je na ogledi.

»Dobro jutro! Dobro jutro!« kriči Janček-ježek pred gradom. »Po plačilo sem prišel. Dajte mi eno izmed svojih hčera.«

Grof pa je bil svojim hčeram že prej naročil, kaj naj napravijo, če pride ježek. Zato hitro zapro grajska vrata, odpro okna in opazujejo, kaj bo sedaj počel revček-ježek. Na grajskem dvorišču se je sprehajal velik petelin. Ježek-Janček to vidi in mu skoči — smuk — na hrbet. Petelin se prestraši in zleti z ježkom vred na okno, pri katerem so stale grofove hčerke.

»Halo, gospodične grofičice,« se oglasi zdaj ježek na oknu s korajžnim glasom. »Sedaj se pa le hitro odločite, katera me vzame za moža.«

»Še grofa ne maram, pa bi vzela ježa!« se oglasi najstarejša zaničljivo. »Kralja čakam,« de druga in se smeje.

»Jaz pa te vzamem za moža, ker si rešil mojega očeta,« pravi najmlajša.

Grof zapreže v najlepši voz iskre konje, hčerka nevesta sede na voz, vzame ženina Jančka-ježka na krilo in tako se odpeljejo k poroki. Komaj pa stopijo pred oltar, se ježek-Janček strese in pri priči spremeni v prekrasnegga mladeniča. Sestri to vidita in črv zavisti se oglasi v njunih srcih.

»Premlada si še za možitev, prepusti ga meni,« pravi najstarejša najmlajši sestrični nevesti.

»Jaz ga vzamem. Saj ti si še otrok!« pristavi druga.

Janček pa veselo objame svojo nevestico in pravi: »Ti si me rešila ježeve kože. Tebe vzamem za ženo in nobene druge!«

Ravno včeraj so končali veselo gostijo.

Miroslav Košuta

Ilustr.: Bine Rogelj

Barčica

Stesali smo barko
kar iz oreha,
v nji kapitan Marko
poka od smeha:
jadra s Kristinico,
majhno in tanko,
ki skače v lupinico
skozi šivanko.

Neža Maurer

Ilustr.: Marjanca Jemec-Božič

ČUDNA LADJA

Čez morje nemirno
ladja hiti:
boke ima rjave,
dimnike rdeče,
zastavo rumeno —
siv dim se k oblakom kadi.

Na ladji piše: JESEN.
V naše kraje ladja hiti.

Vojan Tihomir Arhar

Ilustr.: Leon Koporc

Hribovski šolarji

Komajda nas kdo pozna,
glas nam kot srebro zveni,
svetle mlade so oči,
v strmih hribih smo doma.
V šolo uro je hoda,
več, če gost zapade sneg,
v dežju vzpenjamamo se v breg,
znoj z obraza nam curlja.
Vsak živino vpreči zna,
sekat gre, kosit, orat,
strah ne grabi nas za vrat,
kadar gluha je temá.
A počitnice? Kje pa!
Takrat delamo za tri.
V soncu se seno suši,
če nevihta ne divja.
Rod smo zdrav, odporen, čvrst,
pridne naše so roké,
saj veliki so možje
mnogi prav iz naših vrst!

Letos mineva 10 let, odkar ni več med živimi primorski skladatelj in ustvarjalec Karol Pahor. Kot ploden »muzikant«, kakor se je sam šaljivo nazival, je pustil bogato zapuščino uglašenih pesmic na besedila primorskih skladateljev.

Karol Pahor je bil po rodu od Sv. Ivana v Trstu, kjer je preživil svojo mladost in v pričujočih spominih živo opisuje dogajanja v tedanji vojašnici »Landwehr« pri Sv. Ivanu ter obisk pri tovarnarju Lapajnetu, ki je prav za svetoivansko cerkvijo imel svojo hišo in livarno zvonov.

Prav je, da se Galeb spomni Karla Pahorja, znamenitega rojaka, z objavo njegovih otroških spominov in uglašenih pesmic, ki se bodo zvrstile v vseh številkah letošnjega letnika.

Spomine je zbral glasbenik Janez Bitenc, ilustriral pa jih Milko Bambič, ki sta skladatelja Karla Pahorja zelo dobro osebno poznala.

Zbral: Janez Bitenc

Ilustr.: Milko Bambič

Spomini na otroška leta skladatelja Karla Pahorja

V dolgih zimskih večerih, ko je zunaj divjala strašna tržaška burja, je sedelo nas petero otrok z materjo in očetom in dvoje delavcev, ki sta očetu pomagala pri vrtnarskem delu, na starinskem primorskem ognjišču. Mati in oče, ki sta bila odlična pevca, sta nam prepevala stare primorske pesmi in mi smo prepevali z njima. Delavca pa, ki sta bila doma iz Istre, sta nategovala žalostne istrske popevke. Vse te melodije so se mi vtisnile v neizbrisen spomin in nikoli več nisem slišal tako lepih.

Takrat sem bil še zelo majhen. Nisem še hodil v šolo. V sosednji predmestni gostilni so večer za večerom, po trudapolnem celodnevнем delu delavci vadili godbo na pihala. Ne spominjam se več, kakšni so bili

tisti zvoki, ko so prihajali iz trobent, klarinetov in bombardona in ki so jih upravljal žuljave delavske roke. Vem samo to, da mi je ob slehernem zvoku zadrhtelo srce. Večer za večerom sem ves premražen posedal na bližnjem zidku in vsrkaval te mile zvoke. Nekoč sem takoj ozebel in se prehladil, da so me skoraj nezavestnega prinesli domov, kjer sem nekaj dni živel med življnjem in smrtjo.

Otroci sosednjega tovarnarja, ki so bili bogati in so imeli veliko in lepo hišo, so me nekoč vlekli s seboj domov. Ob lepotah, ki sem jih ugledal v njihovem bogatem stanovanju, se mi je kar zameglilo pred očmi. Starejša hčerka, ki je hodila že v šolo, je sedla za dolg zabol na

treh nogah in udarjala po snežnobelih in krajših črnih ploščicah. Iz zaboja so prihajali čudoviti glasovi.

Samo strmel sem in prosil, da mi punčka dovoli pobožati te bele ploščice. Otroci so se mi na ves glas smejali in učili, kako moram udariti po ploščicah. In res, takoj sem prvič sam izvedel glasove na zaboju, za katerega sem kasneje zvedel, da se mu pravi — klavir.

Ob vročih poletnih dnevih so večkrat marširale pod našo hišo kolone vojakov, ki so se odpravljale iz mesta v zgornjo tržaško okolico, v Bazovico, Lipico, Lokve, Divačo, na vojaške vaje. Gologlav in bosonog, z eno naramnicico, ki mi je držala hláče, napravljen pač tako, kakor so bili navadno napravljeni predmestni otroci, sem se pridružil godbi in prebil tudi po ves dan z voiaki. Bili so dobri in so me imeli radi. Dajali so mi v roke trobente in veliki bas. Pihal sem vanje na vse pretege, toda na mojo veliko žalost, nobeneqa glasu nisem mogel izvabiti iz njih. Vojakov pa nisem prav nič razumel.

Nekaj besed sem si zapomnil. Bili so Madžari. Veliko so peli. Njihove pesmi so bile lepe in otožne in marsikatera se mi je vtisnila v spomin.

Toda večkrat so z godbo na čelu primarširali tudi drugi vojaki, ki so nosili na glavi rdeče kape s črnim cofom. Bili so strašno veliki, da sem jim segal komaj do pasu, in govorili so jezik, ki je bil našemu zelo podoben. Rekli so mi »momče«. Njihove pesmi, ki so tudi bile zelo podobne našim, so bile tudi zelo lepe in sem si jih z luhkoto zapomnil. Vojakom so pravili »bošnjaki«. Tudi ti so bili zelo dobri. Jemali so me na rame, dajali so mi črn kruh, ki so mu rekli »hleb«. Bil je kisel in ni mi šel ravno v slast. Pozneje, ko sem bil že velik in ko sem tudi sam marširal, mi je takšen kruh zelo teknil in sem se ga le redkokdaj do sitega najedel.

Moje oči so bile uprte v njihove svetlikajoče se trobente in bombardone. Večkrat so me kar med maršem posadili na majhnega konjička, ki je vlekel veliki boben, ob straneh pa sta dva velikana udarjala z veli-

kima svetlima pokrovkama in se mi prijazno smeuhlala.

To je bil res velik užitek in ves omamljen od tolikih zvokov, sem se proti večeru vračal domov, kjer me je vsa v skrbeh in strahu čakala mati.

Doma sem neprestano prepeval in vsak predmet, ki je dal od sebe kakršenkoli zvok, mi je služil za spremljavo. Ljudje, ki so prihajali k nam, so zmajevali z glavo in pravili mojemu očetu, da ne bo iz mene nikoli nič, da bom en reven muzikant.

Moji starši se moji glasbeni vneni nikakor niso mogli izogniti. Kupili so mi prvi instrument. Bila je to podolgovata, lesena škatla, na kateri so bile pritrjene kovinske ploščice različnih dolžin, zraven pa je bilo še kladivce, s katerim sem udarjal po ploščicah. Vsaka od ploščic je zazvenela z drugačnim glasom. Nekatere, tiste večje, so pele nižje, tiste majčkene pa višje. Kmalu sem razvozlal to zvočno uganko in kmalu zatem tudi začel predvajati na tem instrumentu znane pesmice. Toda mene je veselilo predvsem iz teh

glasov sestavljeni nove melodije, takrat sem pravzaprav že začel skladati. Seveda nisem še znal pisati, tudi o notah nisem še nič vedel. Pozneje, ko sem bil večji, sem zvedel, da se tej čudoviti pojoci škatli pravi metalofon.

Bližal se je čas, ko je bilo treba iti v šolo. Tega trenutka sem se zelo veselil. V šolo sem hodil zelo rad. Bil sem vsa leta osnovne šole najbolj priden v razredu. Zato sem užival posebno prednost, da sem pred vsako pevsko uro šel k šolskemu upravitelju, ki je stanoval v prvem nadstropju, po gosli. To je bil takrat zame najlepši trenutek. Z največjo pobožnostjo sem prijel v roke to čudovito oblikovano stvar, čez katero so bile napete štiri »špage«, ki jim je učitelj pravil strune, in na lahno zakriviljeno palico, na kateri so bile nagosto napete snežnobele niti. Pozneje smo od gospoda učitelja zvedeli, da se pravi tej palici lok in da so one bele niti na loku žima od

konjskega repa in da jih je treba namazati s tistim prahom, s katerim so pri nas potresali prašiča pred zakolom — če se hoče izvabiti lep glas iz goslic.

Kako čudovito in milo so gosli zazvenele, ko je učitelj potegnil z lokom po strunah in pritiskal prste na strune. To so bila moja nepopisna doživetja, in ko sem po pevski uri odnesel gosli zopet k ravnatelju, sem s solzami v očeh božal in poljubljal goslice, ki tako lepo pojejo, da si vesel in žalosten hkrati in dati ob teh zvokih srce ravno tako drhteče kot takrat, ko te pobožamati.

Mislil sem si: klavir mora biti zelo draga stvar in ti ga doma zlepa ne bodo mogli kupiti. Tu bi bile vse prošnje zaman. Toda gosli le ne morejo biti tako drage. Rečeno, storjeno. Vsak soldek, ki sem ga kje dobil ali kje »prislužil«, je šel v šparovček, za goslice. Mati in oče sta mi v ta namen sedaj bolj pogosto primaknila kako desetico, ki je romala v šparovček. No, in ni dolgo trajalo in nabralo se je dovolj soldkov, petic

in desetic, da so mi kupili goslice, prave goslice, ki so bile sicer nekaj manjše od učiteljevih, vendar so se mi zdele še lepše in še bolj svetle in so pele še lepše od učiteljevih, ko je zaigral nanje moj prvi učitelj za gosli.

V igranju sem napredoval z veliko naglico in že po enem letu so se zbirali pri nas sosedovi otroci in tudi odrasli, občudovali mojo spremnost in poslušali mile glasove, ki sem jih izvabljal iz tega čudovitega instrumenta, ki je postal moj najzvestejši spremljevalec v življenju. Od takrat naprej sem poznal samo dve stvari: knjigo in gosli. Doma so bili seveda malo zaskrbljeni. Z bornimi sredstvi so nas šolali vseh petero otrok in zelo so bili v skrbeh, da bi ne zašel na »krivo« pot, da bi ne postal »muzikant«. Gojili so tiho željo, da bi postal »gospod«, to je zdravnik ali učitelj ali kaj podobnega.

Ko sem prvič nastopil kot violinist v dvorani pred občinstvom in me je na klavirju spremjal moj učitelj, sem bil še zelo majhen. Igral sem na

pamet neko težjo skladbo. Spominjam se natančno, da sem videl pred seboj vse megleno, da nisem slišal niti gosli niti klavirja, da mi je šumelo v glavi in da se sploh nisem zavedal, kaj delam. Ko sem odigral, sem naravnost zbežal z odra in za odrom planil v jok. V dvorani pa burno ploskanje. Moj učitelj me je pograbil in me v naročju nesel pokazat občinstvu. Ploskanja pa ni hotelo biti ne konca ne kraja. Pravili so, da sem igral zelo lepo.

Tako je bila moja življenjska pot začrtana. Sam sem si jo začrtal že

takrat, ko smo otroci z očetom in materjo ob zimskih večerih prepevali, ko sem prezebal na zidku in vsrkaval zvoke trobent in klarinetov, ko sem poganjal organistu meh, ko sem se opajal ob zvokih klavirja, ki so prihajali iz sosednje tovarnarjeve hiše, ko sem ob žgočem primorskem soncu cepetal za vojaško godbo po razbeljenih kraških gmajnah, ko sem žarel ob zvokih učiteljevih gosli.

Sam sem si to pot začrtal in noben še tako blesteč poklic me ni mogel premamiti, da bi se izneveril tej poti. Postal sem torej — muzikant.

Besedilo: Radivoj Rehar
Glasba: Karol Pahor

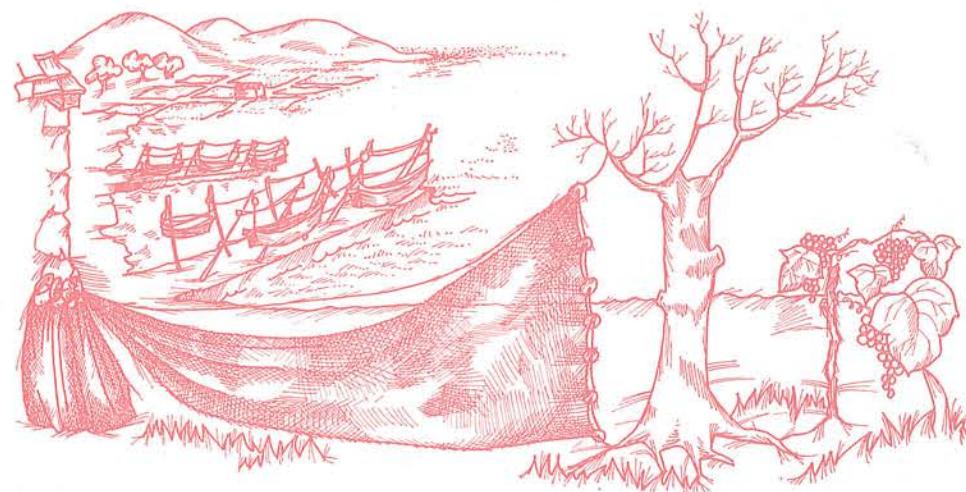
PIKAPOLONICA

Karol Pahor

Ri - ka - po - lon - ca, zle - ti mi spr - sta in mi pri -
ne - si da - te - lje sTr - sta. Pa še pri - ne - si
hi - tro sPro - se - ka, ma - mi - ci na - ši, sladkega
in iz De - vi - na, a - te - ku na - še - mu rde - če - ga
mle - ka, a - ie - ku na - še - mu, rde - če - ga vi - na.

Ludovika Kalan

Ilustr.: Magda Tavčar

ISTRANI

ZGODAJ RIBIČ V SVOJI BARKI
ŽE VESLA NA RIBJI LOV,
KO ZLATIJO SONČNI ŽARKI
MORJE, KI JE SVET NJEGOV.

VRGEL BO V VALOVE MREŽO
Z ŽELJO, DA BO SREČEN DAN,
BARKA BO PELJALA TEŽO
RIB ULOVLJENIH V PRISTAN.

V JUTRIH SI SOLINAR POJE
STARO PESEM DAVNIH DNI,
ZBIRA SI ORODJE SVOJE
IN K GREDICAM POHITI.

SONCE VODO JE IZPILO,
GRABI SOL SOLINAR MLAD,
MEČE V KUPE, DA SUŠILO
BO POLETJE BEL ZAKLAD.

VINOGRĀDNIK PREGLEDUJE
TRDO DELO ZIMSKIH DNI,
MLADE TRTE OPAZUJE,
SE TRGATVE VESELI.

DOBRA ZEMLJA BO HRANILA,
GRELO SONCE, DEŽEK BLAG,
ŽLAHTNA TRTA BO RODILA
IN BO SOČEN GROZDEK VSAK.

Vojan Tihomir Arhar

**podobe iz
preteklosti**

Ob 400-letnici izida Dalmatinove Biblje

V prvi polovici XVI. stoletja se je začelo v Zapadni Evropi veliko gibanje, imenovano reformacija. Namen reformacije je bil prenova vere v duhu prvotne krščanske čistosti ter odprava napak v cerkvi. Ta, sprva povsem verska pobuda je pripeljala v zahodi cerkvi do razkola. Pripadniki novih cerkva, ki so nastale v času reformacije, se imenujejo protestanti.

Protestantizem se je iz nemških dežela hitro širil tudi na Slovenskem. Pri nas so se novega verskega nauka oprijemali zlasti meščani in plemiči ter mnogi duhovniki; niso ga pa sprejeli najnižji sloji v mestih (iz sovraštva do bogatih meščanov), a tudi kmečke množice se protestantizmu niso priključile v večjem številu. Vodstvo reformatije na Slovenskem je prevzelo plemstvo, saj so bila takratna slovenska mesta še majhna, meščanstvo pa šibko. Plemiči so novo ustanovljeno protestantsko cerkev tudi vodili.

Najbolj prizadeveni razširjevalec protestantizma na Slovenskem je bil Primož Trubar. Ker protestantski nauk uči, da je ves verski nauk zapisan v sv. pismu in obe-

nem zahteva, naj ga zato bere sleherni vernik, da bo vedel, kako je treba krščansko živeti, je Trubar spoznal nujno potrebo po prosvetljevanju ljudstva; le-to je bilo namreč nevedno, neuko, nepismeno. Zategadelj ga je bilo treba najprej naučiti črk oziroma branja. Odtod dejstvo, da je bila prav knjiga najvažnejše sredstvo protestantske propagande na Slovenskem. Trubar je izdal prepotrebni »Abecednik« in »Katekizem«, Adam Bohorič pa prvo slovnicološkega jezika »Articæ horulae« (»Zimske urice«). Od okoli 50 knjig, ki so jih izdali slovenski protestanti, jih je delovni Trubar pripravil kar dve tretini.

Višek svojega književnega delovanja pa so slovenski protestanti — ki so zasluzni tudi za razvoj šolstva pri nas — dosegli s slovenskim prevodom celotnega sv. pisma. To orjaško in nadvse zahtevno delo je opravil Jurij Dalmatin. Zato je pošteno in prav, da se ob življenu ter delu tega znamenitega in zasluznega Slovenca pomudimo nekoliko dlje.

Jurij Dalmatin se je rodil okoli leta 1547 v Krškem. Na vseučilišču v Tübingenu je

doštudiral modroslovje in protestantsko bogoslovje ter dosegel akademski naslov magistra. Ob vrnitvi na Slovensko je bil v Ljubljani slovenski in nemški pridigar in nadzornik stanovske šole, poleg tega pa je opravljal še druge dolžnosti. Umrl je v Ljubljani 31. avgusta leta 1589.

Dalmatinovo književno delo je vsestransko in obsežno, njegovo glavno delo pa je — kot smo to že prej povedali — slovenski prevod celotnega sv. pisma, ki je izšel pod naslovom »Biblia, tu je vse svetu pismu stariga inu noviga testamenta«. Slovenski prevod Biblije je še pred natisom pregledala posebna revizijnska komisija, ki je Dalmatinov slovenski prevod primerjala z Lutrovo nemško izdajo sv. pisma, pa tudi z grškim in hebrejskim izvirovnikom. Za to orjaško in nadvse zahtevno delo je potreboval Dalmatin okoli 10 let. Sv. pismo je prevedel v Trubarjevo dolenjščino, ki pa jo je še izboljšal. Uporabljal je tudi manj tujk kot Trubar.

Biblja sodi med knjigoveško najlepše opremljene knjige. Nekaj izvodov je bilo vezanih v rdeče usnje, izvode, ki so bili namenjeni v dar odličnikom, pa so še dodatno okrasili z ročno barvanimi slikami. Knjigo so leta 1584 natisnili v nemškem mestu Wittenbergu v 1.500 popolnih ter v 25 nepopolnih izvodih. Stroške za natis Biblike so nosili koroški, štajerski in kranjski plemiči. Na Kranjsko so jo na skrivaj pretihotanili v zahodnih in celo v sodih.

Slovenski protestantski pisci so s slovenskimi prevodom sv. pisma dosegli vrhunc svojega književnega delovanja. S tem delom so naši reformatorji dvignili slovenski jezik do tiste veljave, kot so jo teda že imeli drugi kulturni jeziki. Slovenski protestanti so namreč prepričljivo dokazali, da je tudi slovenščina jezik, s katerim je moč izraziti prav vse. Ob tej uspešno prestani preizkušnji za slovenski jezik smo Slovenci s književnim delom Trubarja in drugih reformatorjev dobili svojo književnost ter izoblikovali svoj knjižni jezik. S prevodom sv. pisma, tega svetovno pomembnega de-

Naslovna stran Dalmatinove Biblije

la, ki ni samo versko, marveč tudi literarno delo, je bil postavljen temelj, na katerem se je ohranljalo slovensko literarno izročilo vse do prosvetjenstva in romantike, ko je s stvaritvami največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna nastala slovenska literarna umetnost v pravem pomenu besede. Poglavitni pomen Dalmatinove biblije je torej ta, da je poznejšim rodovom posredovala glavno pridobitev protestantizma za bodoči razvoj slovenskega jezika — enoten knjižni jezik.

Obe knjigi, znamenita Bohoričeva slovenska slovница v latinskom jeziku in slovenska Biblija, sta za dolgo preživeli slovensko luteranstvo ter se za trajno zapisali v kulturno zgodovino slovenskega naroda. Skratka: reformacija je s svojim vsestranskim delovanjem pripomogla, da smo tudi Slovenci kot narod enakovredno stopili v krog drugih kulturnih evropskih narodov.

BOBI IN MAKI

V shrambi je ležala vreča z bobom. Vreča je bila luknjičasta, zato ni čuda, da je skoz drobno luknjo skočil majhen bob in zdrknil na tla. Tam je potlej ležal sam samcat in nihče se nikoli ni menil zanj. Hudo mu je bilo za bratci in sestricami. Rad bi bil spet med njimi, takoreč spet bob med bobi.

Tedaj je stopila v shrambo mati in z neke police vzela zavitek z makaroni. Iz tega zavitka je smuknil makaron in padel kraj boba na tla. »Zdravo, Maki!« se ga je razveselil bobek. Makaron ga je osorno zavrnil: »Kakšen Maki neki! Pošten makaron sem, ne pa Maki, ti trebušnik štorašti!« Bobek mu je odvrnil: »Mislil sem, da mi boš prijatelj. Saj me tudi ti lahko kličeš za Bobija!« Pri sebi pa je mislil: »Hudo domišljav je tale Maki, pa se bova že kako zlagala.« Maki pa je kar naprej zmerjal ubogega Bobija: »Vidiš, kakšen sem? Ves bel in dolg, ti si pa majhen, zavaljen in ves umazan. Lahek sem ko pero, ti pa težak ko kamen. Krhek sem in tako mehak, da se v vodi kaj kmalu razlezem, tebe pa lahko vari krop po celo uro in še ostaneš trdokožec. Fej te bodi, Bobi!« Bobi je bil na moč žalosten.

Poslej Maki in Bobi nista več govorila. Medtem ko se je Bobi še kar sprijateljil s svojim novim bivali-

ščem, pa je Maki lokavo iskal priložnost, da bi jo pobrisal. To je kaj kmalu dočakal. Mati je jela pospravljati shrambo, pri tem je zapazila Makija in Bobija, dvignila je oba in ju zagnala skozi majhno linico na dvorišče. Tam je baš tedaj divjal silen vihar in to ni bilo Makiju kar nič všeč. Vihar ga je namreč nesel po zraku, nato pa spet treščil na tla. Vselej kadar je padel, je opazil, da ga je bilo nekaj manj. Nato ga je vihar spet dvignil in nosil nekaj časa po zraku. Maki se je tedaj zgrozil: »Saj me bo konec!«

In res — ko je spet telebil na tla, se je ves prelomil. Pretresljivo je zajavkal, pa mu ni bilo pomoči. Zdaj se je vilila nanj še ploha in Maki se je ves — kolikor ga je pač še bilo — razlezel. Nihče ga poslej ni več videl...

Skromni Bobi pa se je pogreznil pod malo lužo v zemljo. Ko je spet posijalo sonce, je čez nekaj časa iz te zemlje pognalo steblo, na steblu so bili zeleni stroki in v njih je raslo ničkoliko mladih bobkov...

Izlet na Kras

Nekoč v začetku maja, je mama, ki je rada hodila po svetu in je bila pobudnik za skoro vse izlete, rekla:

»Pojdimo na Kras. Obiskali bomo tudi Mimi v Sežani.«

Mimi ja bila naša določljiva prijateljica, mlada vdova, mila in dobra. Imela je triletno hčerko, kodrolaso, z navihanimi očmi, ki mi je bila ljuba kot sestrica, saj nisem imela ne bratov ne sestra, zato sem vedno težko pričakovala Mimine obiske, ki je k nam v Trst prihajala s hčerkjo Ado. No, zdaj naj bi jo mi obiskali, obenem pa šli na izlet preko Krasa.

V sončnem majskem jutru smo se odpeljali do Nabrežine z vlakom, odtod pa smo jo mahnili peš v smeri proti Sežani. Hodili smo čez drn in strn, večkrat zablodili, lezli preko

kamnitih ograd in iskali po dolinah šmarnice in spet zgrešili pravo smer. Postajali smo utrujeni, vendar smo uživali. Kras je kot začaran svet.

Prišli smo do velikih, čudno postavljenih in razmetanih skal, podobnih razvalinam pravljičnega gradu. Ko sem pozneje, po mnogih letih blodila po Krasu in iskala te skale, je bilo, kot da so se vdrle v zemljo. Nisem jih mogla najti. Samo enkrat sem jih še našla. Takrat sem prišla iz sežanske smeri. Nisem mogla odvriti pogleda od njih in se vrniti. Moja mama Utva je bila tjakaj postavila dogajanje svoje pravljice o »Starki Burji«. Tudi zato so me te skale zanimale. Kras je zanimiv in skrivnosten; nešteto zajčjih stezic bega levo in desno vsevprek in izginja v grmovju, ki marsikje prekriva vhod v podzemsko jamo, ki vodi bogovkam. To je lep, začaran svet, kjer na pomlad dehtijo grmi rešelike, po

tratah pa bedenice in turnčki. Kraške jase pokrijejo temnovijoličaste velikonočnice, ki jih nisem nikjer več srečala. V maju zacveto v skritih, začršenih dolinicah rdeče binkoštne s kronico prašnikov sredi svilenega cveta. Poleti dehti po gmajni žebek, materina dušica in ciklamni. In jeseni se prej nevidni ruj spremeni v plamene, da zagori ves Kras. Ni čudno, da je toliko pesnikov in pisateljev v slovenščini, italijanščini in nemščini opevalo ta čudoviti košček sveta.

V času našega izleta je bil Kras še nedotaknjen raj. Okrog dveh popoldne smo se znašli v Sežani pod Sedovnikom. Težka vrata kalone so vo-

dila v Mimino dvorišče. Živila je v stari kraški hiši. Bili smo utrujeni, prašni in lačni, a Mimi nas je gostoljubno sprejela, nahranila, pri njej smo se spočili na prijaznem dvorišču, poraslem z nizko, negovanato travo in pokramljali. Njena triletna hčerka Ada nas je zabavala s svojo navihanostjo.

A leta so minula.

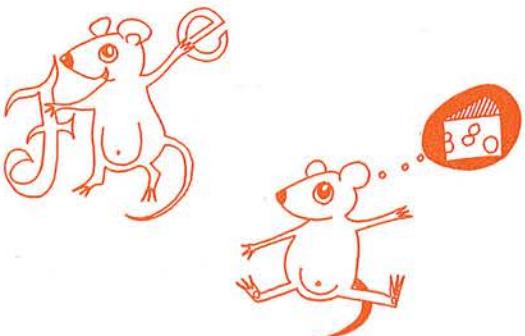
Ada je danes nona in varuje svoja vnuka Mateja in Tino tam v sončnem bregu nad portičem v Čedasu. Kras okoli Sežane izginja, bolj in bolj je pozidan, in kjer je bila gmajna in so peli slavčki, stoje veliki stanovanjski bloki. Ostal je samo še spomin na izgubljeni paradiž.

Vlado Firm

Miška v šoli

Miška se je odločila,
da v šolo bo hodila.
Se učila pesmi pet
in seštevat do deset.

In na tablo je skočila
si nožico skoro zvila,
zanjo črke čire-čare
niso vredne ene pare.

Ilustr.: Jasna Merku

In številke prevelike
zanjo so kot travne bilke.
Nak, učila se ne bo,
to je zanjo prehudo.

Košček sira in slanine
miški delata skomine,
siva miška pa zdaj ve,
da ta šola ni za vse.

2. HRANILICA IN POSOJILNICA NA OPĆINAH — Ob ustanovitvi je bil delokrog hranilnice omejen predvsem na domačo vas. Po statutu je bila hranilnica pooblaščena, da deluje v openski in repentaborski župniji. Po drugi svetovni vojni je dobila pooblastilo za delovanje v tržaški občini. Kaj kmalu si je pridobila kliente v vsej tržaški pokrajini. Na sliki: dvorana v pritličju, kjer potekajo vse bančne operacije.

4. HRANILICA IN POSOJILNICA NA OPĆINAH — Med obema vojnoma je bilo delovanje hranilnice omejeno, ker fašistične oblasti niso trpele močne slovenske gospodarske prisotnosti. Openska hranilnica si je opomogla po vojni. Z uspešnim, resnim poslovanjem je razširila svoj delokrog in si pridobila veliko število klientov. Na sliki: nepreknjena blagajna na Narodni ulici, ki je na voljo klientom, da v vsaki urì, tudi ponoči, vlagajo denar v banko.

6. KMEČKA IN OBRTNA HRANILICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI — Dejavnost v obdobju fašizma je bilo omejeno. Vedno je grozila nevarnost razpusta. Vztrajnost in prizadevnost vodilnih ljudi so rešili hranilnico. Kot ostale slovenske hranilnice se je leta 1936 vključila v državno zvezo hranilnic, da se je ohranila pri življenju. Na sliki: notranjost hranilnice, kjer klienti opravljajo bančne posle.

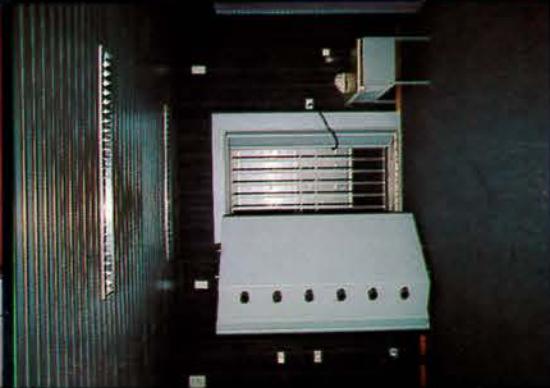
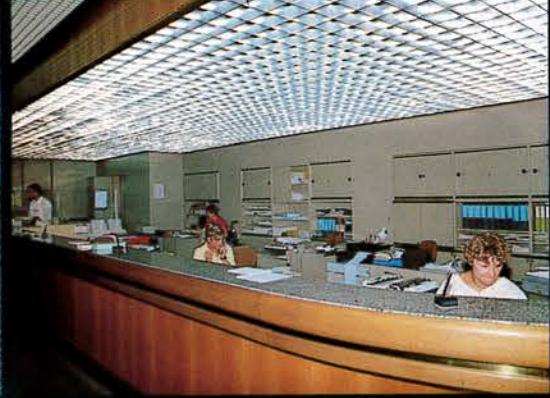
8. KMEČKA IN OBRTNA HRANILICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI — Klienti v hranilnici hranijo denar, najemajo posojila, naročajo izplačila. Hranilnica skratka opravlja vse bančne posle, pri čemer si je z resnim poslovanjem pridobila ugled in zaupanje domačih in drugih klientov. Na sliki: oklepna shramba v kletnih prostorih hranilnice, kjer hranijo denar, vrednostne papirje, čeke in druge raznovrstne vrednosti.

1. HRANILICA IN POSOJILNICA NA OPĆINAH — Ustanovljena je bila leta 1908 na pobudo openskih posestnikov domačinov in je leta 1983 slavila 75-letnico nepreknjene delovanja. Njen prvi pravilnik nosi datum 28. oktober 1908. Svoj prvi sedež je hranilnica imela pred opensko cerkvijo na Proseški cesti. Na sliki: sedanji novi sedež openske hranilnice na vogalu Narodne in Bazoviške ulice na Općinah.

3. HRANILICA IN POSOJILNICA NA OPĆINAH — Svojčas so uradniki knjizili bančne operacije ročno. Šele po vojni je hranilnica dobila registracijski stroj. Zadnje čase je modernizirala knjiženje podatkov klientov in njihovih računov, ki jih uslužbeni beležijo v elektronske računalnike. Ti neprimerno hitro posredujejo denarno stanje klientov. Na sliki: računalniki z zasloni, na katerih se pojavijo zahtevani podatki.

5. KMEČKA IN OBRTNA HRANILICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI — Je najstarejša še delujoča slovenska bančna ustanova na ozemlju republike Italije. Nabrežinci so jo ustanovili 14. aprila 1888. V kasnejših letih so v vseh današnje devinsko-nabrežinske občine nastale še druge hranilnice, a so jih med obema vojnoma razpustili. Njihovo dediščino je prevzela hranilnica v Nabrežini. Na sliki: sedež hranilnice na trgu v Nabrežini.

7. KMEČKA IN OBRTNA HRANILICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI — Z vedno večjo dejavnostjo v zadnjih desetletjih, s širjenjem števila klientov in z umnim bančnim poslovanjem, si je tudi hranilnica v Nabrežini omislila elektronske računalnike za predelavo podatkov bančnih operacij s terminalom na deželni zvezni posojilnic v Vidmu. Na sliki: prostoren urad, v katerem bančni uslužbeni operirajo z računalniki.

2. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Notranjost Kmečko — obrtna posojilnice v Doberdobu. Tu hranijo Doberdobci in prebivalci okoliških vasi svoj denar, najemajo posojila in opravljajo druge bančne operacije.

4. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Notranjost Kmečko — delavske hranilnice in posojilnice v Sovodnjah. Leta 1983 je posojilnica slavila 75-letnico neprekinitenega delovanja.

6. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Dvorana za poslovanje s klientelo v pritličju Kmečke banke v Gorici. Dvorana, kot vsi ostali prostori, je zelo okusno opremljena in tudi tehnično najmodernejša. Vse denarne operacije obdelujejo elektronsko.

8. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — V podzemnem prostoru Kmečke banke v Gorici je trezor, v katerem hranijo denar, vrednostne paširje in varnostne skinjice.

1. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Pročelje Kmečko — obrtna posojilnice v Doberdobu. Ustanovljena je bila leta 1908 in šteje danes okrog dvesto članov.

3. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Taka je zunanjost Kmečko — delavske hranilnice in posojilnice v Sovodnjah. Kot številni drugi denarni zavodi na Primorskem je bila tudi ta ustanovljena leta 1908.

5. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Kmečka banka v Gorici je največji slovenski denarni zavod na Goriškem. Ustanovljena je bila leta 1909. Dolga leta se je selila iz enega poslopja v drugo. Končno je bilo 15. novembra 1980 svečano odprtje novega sedeža na Korzu Verdi 51.

7. SLOVENSKI DENARNI ZAVODI NA GORIŠKEM — Oddelek za zunanjost trgovine Kmečke banke v Gorici.

Lojze Abram

OB SVETOVNEM DNEVU VARČEVANJA

Varčevanje je čednost

Pa še kako prav so imeli naši dedje in pradedje, ki so marljivo varčevali in niso potrosili vsakega vinarja za prazen nič. S počasnim, postopnim varčevanjem so si ustvarjali blaginjo in zakaj ne, tudi bogastvo, v skladu z rekom, da daje zrno pri zrnu pogačo, kamen na kamnu palačo.

Varčevanje je lepa čednost in nedvomno prispeva k večji blaginji. Zato ni napačno, da začneš varčevati že mlad, ker se ti bo obrestovalo v zrelih letih. Saj ni prav nujno potrebno, da potrosiš vsako liro za kakšno igračo, za sladoled in za stripe. Varčuj in morda si boš kasneje kupil kolo, ali kakšno drugo trajno, koristno dobrino. Tedaj boš gotovo imel neprimerno veče zadoščenje, ko si boš sam dejal: to sem si kupil, ker sem varčeval.

Dejal sem že, da je varčevanje lepa čednost, ki koristi ne samo varčevalcu, temveč celotni človeški skupnosti. V tem času velikega potrošništva, ko se željnim očem ponujajo vsepovsod same lepe in vabljive reči, se je skoraj nemogoče izogniti skušnjavi, da bi stopili v trgovino in si kaj privoščili. Prav zato prihaja vsako leto vedno bolj do izraza potreba po varčevanju in Svetovni dan varčevanja 31. oktobra ima

prav ta namen, da navaja k zmernosti in ne pretiranemu potrošništvu, za napredek in razcvet gospodarstva, ki postopoma ustvarja blaginjo. Težave, v katere smo zaredili v zadnjih letih, so tudi posledica prevelikega potrošništva, ker si človek privošči vse, tudi nemogoče, za kar izdaja veliko denarja.

Ob Svetovnem dnevu varčevanja bi se morali zato vsi zamisliti in se zavedati, da lahko vsak v svojem malem pripomore k blaginji skupnosti.

Na ta dan razne denarne ustanove vabijo k pametnemu varčevanju, ki pa ne sme trajali le en dan, ampak vse leto. Med številne pobude spadajo tudi obdarovanje otrok v obliki hranilnih vlog.

Slovenske denarne ustanove na Tržaškem in Goriškem so med svoje pobude ob dnevu varčevanja hotele obdarovati vse slovenske šolarje. Zato so Hranilnica in posojilnica na Opčinah, Kmečka in obrtna hranilnica in posojilnica v Nabrežini in Tržaška kreditna banka tržaškim slovenskim šolarjem podarile letos Galebov šolski dnevnik. Kmečka banka v Gorici, Hranilnica in posojilnica v Doberdobu in Hranilnica in posojilnica v Sovodnjah pa so podarile na-

ročnine za revijo Galeb za vse slovenske osnovnošolce na Goriškem.

Res hvalevredna pobuda, ki koristi ne samo posameznikom, temveč celotni skupnosti in predvsem slovenski šoli, katere rast in razvoj sta slovenskim denarnim zavodom v zamejstvu zelo pri srcu. S tem so

slovenske bančne ustanove pri nas hotele dati poudarek Svetovnemu dnevu varčevanja in spodbuditi vse male varčevalce, naj že sedaj misljijo na jutrišnji dan, na zrela leta. Če bodo pridno varčevali, se bo nabral kupček denarja na hranični knjižici, ki jim bo kdaj kasneje še kako prav prišel.

Kajetan Kovič

Čarovnik

Miškomeško je čarovnik.
Hokus-pokus mu cveti:
kadar hoče, se v kamelo
ali slona spremeni.

Zgodaj zjutraj mora v šolo.
Ker pa peš je dolga pot,
si pričara voz in konja
in se pelje kot gospod.

Vprega vozi prepočasi.
Miškomeško si zato
z imenitno čarovnijo
konja spremeni v kolo.

Z njim se v hrib poti in muči.
Hitro nov čarovni rek
zamrmra in si oddahne:
že motor ga nese v breg.

A motor preveč ropoče.
S hudim čarom podvoji
mojster črnih ved kolesa:
v novem avtu zdaj sedi.

Ker pa rad bi se postavil
pred sošolci, kar se da,
avto spremeni v letalo,
z njim do šole pridrda.

Ilustr.: Marjeta Cvetko

Tam v padalo ga prečara,
jadra, jadra preko streh,
a tedaj se vrz pretrga
in čarovnik je na tleh.

Pa nesreča ni prehuda.
Zraven postelje leži.
Miškomeško namreč čara,
kadar sanja, kadar spi.

France Bevk

Ilustr.: Leon Koporc

Na očkovem grobu

Jerica, mati in Groga so iskali samotno hišo, da bi izvedeli za očkov grob. Sprva so hodili po tesni dolini, ki je bila nagosto porasla z grmovjem in drevjem. Nato so zavili na strmo pobočje, ki so ga preplete kozje steze. Groga ju je vodil po poti, ki je bila najbolj izhajena, in se je venomer razgledoval. Ustavil se je ob košatem bukovem tršu in ga premeril z očmi.

»Tu je bilo, ko so iz zasede užgali po naju,« je rekel. »Tomaža je zadelo. Z roko si je tiščal rano na prsh in tekel z menoj v goščavo. K sreči naju niso zasledovali, a Tomaž je nedonoma padel in izdihnil. Nisem mu mogel pomagati...«

Groga si je z levico pomel oči in si otrnil solzo. Tudi mati in Jerica sta imeli solze v očeh.

»In grob?« je vprašala Jerica.

Groga je molče poiskal stezo, ki je ovijala obronek. Prikazala se je senožet. Nato velika njiva in vrt s sadnim drevjem. Sredi sadovnjaka je stala nizka hiša, ki se je zdela na pol pogreznjena v breg. Pod hišo je sameval ograjen zelenjadni vrtiček. V kotu vrtička se je dvigala gomila s križem in pisanim cvetjem.

Obstali so ob plotu, se zastrmeli v grob in se spogledali.

Iz hiše je stopila gospodinja. Z njo trije otroci. Starejša deklica in dva dečka. Za njimi sivolas starec, ki je stopil čez prag.

»Vi se me morda ne spominjate več,« je rekel Groga. »Prišli smo za-

radi padlega partizana, za katerega sem vas prosil, da ga pokopljete. Iščemo njegov grob...«

»Tam leži,« je starec pokazal na vrtiček.

Mati in Jerica sta odprli vratca v ograji in stopili do groba. Za hip sta stali in strmeli v cvetje. Nato sta zadrteli v tihem joku. Jerica je stopila bliže in položila h križu šopek cvetic, ki jih je mimogrede natrgala. Spustila se je na kolena, iz prsi se ji je izvil žalosten, ljubeč vzklik:

»O, očka, očka moji!«

Mati je naglas zajokala.

Medtem so bili trije otroci stopili k ograji. Trinajstletna deklica, desetletni deček, ki je bil ves brečkast po licih, in samosrajčnik, ki je komaj shodil. Opazovali so Jerico in njeni mater, ki sta se sklanjali v globoki žalosti, deklica s sočutjem, deček s

pisanim pogledom, a samosrajčnik z otroško radovednostjo.

»To je naš partizan,« se je oglasil deček trdo, z nejevoljo v pogledu.

Jerica, ki si je brisala solzna lica, je zavzeto pogledala.

»To je moj očka,« je rekla milo.

»To je naš partizan,« je ponovil deček sovražno.

»Molči,« ga je dregnila deklica.

»Tinče!« se je svareče oglasila gospodinja, ki je medtem stopila v vrtič. »Kaj se to pravi!«

Deček se je nakremžil, stekel do hiše in se skril za vogal.

»Ne smete mu zameriti,« se je opravičevala gospodinja. »Otroci so

skrbeli za grob, kot da je naš. To je bil njihov partizan. Zdaj se boji, da ga boste odpeljali... Stopite v hišo, da se odpočijete.«

Mati in Jerica sta se od dolge poti in žalosti komaj držali na nogah. Dali sta se odvesti v izbo k dobrim ljudem, ki so tako lepo skrbeli za očkov grob. Jerici je še vedno hlipalo v prsih, vendar ji ni bilo več tako tesno pri srcu. Zdaj je vedela, kje očka leži. Prenesli ga bodo v dolino k njegovim mrtvim tovarišem. Vedela bo, kje naj potoči solzo za njim, kam naj mu prinese cvetja in na kateri gomili naj prižge svečo, četudi ji bo pri tem srce vedno žalostno ječalo: »O, očka, očka moj!«

Jože J. Petelin

Ilustr.: Walter Grudina

JOJ, POLITICO MLEKO

Cvrček je prevrnil hrčkov vrček.
»Jojmene, joj,« je zacvilil
in se sam sebi zasmilil.
»Kaj bo rekel boter hrček?«

»Kdo mi je prevrnil vrček
in polil vse sladko mleko
in uničil mi obleko?«
je zatarnal striček hrček.

»Jaz,« je taho šepnil cvrček.
»Veste, boter, nisem hotel...«
»Nič zato, mleka je še zvrhan kotel,«
reče hrček in potunka v lužo smrček.

Sandi Sitar

Marie Curie

50-letnica smrti

Najslavnejša ženska vseh časov je živila pred pol stoletja — letos poleti je minilo 50 let od smrti Marije Curie. Umrla je kot žrtev svojega poklica — zaradi prevelike izpostavljenosti radioaktivnemu sevanju.

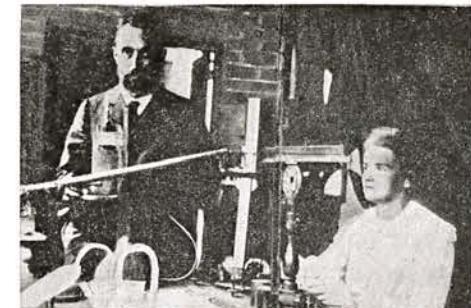
Maria Skłodowska je prišla študirat v Pariz iz rodne Poljske. Nameravala se je vrniti, toda poročila se je s francoskim znanstvenikom Pierrom Curiejem in tako ostala v novi domovini. Z možem sta skupaj proučevala uranovo rudo; pokazalo se je, da je v tej rudi še nekaj bolj radioaktivno od samega urana. Leta 1898 sta odkrila v njej dve novi kemijski prvini, najprej polonij, nato pa še radij. V naslednjih letih sta skušala raziskati zlasti radijeve lastnosti, v ta namen pa je bilo potrebno pridobiti nekoliko več tega elementa. Da sta pridobila gram radija, sta morala predelati v svojem skromnem in slabo opremljenem laboratoriju več ton rude. Naporno delo je naposled potrdilo njuna pričakovanja in napovedi. Leta 1903 sta dobila Nobelovo nagrado za fiziko (na pol sta si jo razdelila z odkriteljem radioaktivnosti, Becquerelom).

Tri leta kasneje je voz s konjsko vprego do smrti povozil Pierra. Mariji Curie sta ostali hčerki Irena ter Eva. In delo, ki ga je tako uspešno začela z možem, pa je morala nadaljevati sama. Z velikim herojstvom je premagala obup in vztrajala dalje. Novih prvin tako ni le odkrila, marveč jima je dočila tudi poglavite fizičalne in kemijske lastnosti. Pri radiju pa je ugotovila in proučila tudi njegove fiziološke lastnosti — njegov učinek na človeško telo. Pokazalo se

je, da radij lahko sežge in tako uniči raka-
sto tkivo. Po njuni zaslugi je prej veliko bolj nemočna medicina pridobila učinkovito sredstvo za boj s smrtnonevarno bolezni.

— Za nove raziskovalne dosežke so Mariji Curie podelili leta 1911 še drugo Nobelovo nagrado, tokrat za kemijo.

Toda prišlo je do prve svetovne vojne. V bitkah so bili tisoči ranjeni in za uspešno zdravljenje so morali zdravniki, in še posebej kirurgi, pogledati v notranjost njihovih

teles. V delu s sevanji raznih vrst in tudi z rentgenskimi žarki vrhunsko izvedena Ma-
rija Curie se je v svojem avtu, na katerem
je bila naložena rentgenska oprema, vozila
s fronte na fronto in je tako pomagala
zdravniškemu osebju in tisočem ranjencev.
Ko pa je bilo vojne konec, se ni utegnila
odpočiti, marveč je še vzgojila nov rod
znanstvenikov, da bi nadaljeval njen delo.
Med temi znanstveniki se je znašla tudi
njena hčerka Irena, mlajša Eva pa je napisala
znamenito knjigo o svoji še bolj zna-
meniti materi. Irena se je poročila s fizikom

Joliotom; ta par je leta 1935 dobil Nobelovo nagrado za odkritje umetne radioaktivnosti. Tako je prišla v družino Curie že tretja najvišja nagrada za znanost.

Marija Curie je umrla 4. julija 1934. Ko je zbolela, so domnevali razne druge bolezni, pa se je pokazalo, da jo je prizadela in naposled ubila prav radioaktivnost, ki jo je tako proučevala v njenih zdravilnih učinkih.

Zdravko Omerza

Dandanes, pol stoletja po njeni smrti, je znanost že daleč napredovala po poti, ki sta jo utrla Marija in Pierre Curie. Nadaljnje raziskave so sprostile jedrsko energijo — v splošno korist človeštva, pa tudi za vojne namene in pretnjo popolnega uničenja. Marija Curie se je že zavedala te odločilne dvojnosti, s katero je mogoče uporabiti rezultate znanstvenih raziskav. Odločno pa se je opredelila za mir in napredek človeštva.

Ilustr.: Bine Rogelj

ZASPANI PASTIR

Vid je bil pastir. Vsak dan je pasel ovce na prostranem pašniku.

Nekega dne je bilo zelo soporno. Vid je začel zehati in je postajal čedalje bolj zaspan. Zato se je ulegel v senco košatega drevesa in kmalu zaspal.

Zaradi soparice so bile tudi ovce zelo nemirne, še posebno, ker so jih pikali brenci in nadležne muhe. Zato se niso pasle v tropu, ampak so se razkropile po pašniku.

Ko je sonce zašlo, je hlad zbudil Vida. Pomel si je zaspene oči in presenečen ugotovil, da ni v bližini nobene ovce. Tudi zvonca, ki ga je imel privezanega oven — vodnik, ni slišal. Pogledal je na vse strani, a nikjer ni bilo nobene ovce. Ves vzneimirjen je prehodil pašnik počez in po dolgem, a ovac ni našel.

Ko je uvidel, da je zaman ves trud, se je s strahom vračal domov.

Bal se je, da bo hudo kaznovan, ker je izgubil ovce. Toda ko je prišel blizu doma, je zaslišal beketanje ovac, kar ga je zelo razveselilo. Vendar sta ga minila vsa skrb in strah šele takrat, ko je stopil v domači hlev in našel v njem zbrano vso čredo njemu zaupanih ovac.

Duško Jelinčič

80 let SPDT

Slovensko planinsko društvo v Trstu ima 80 let. To je dolga doba, če pomislimo, da je bilo ustanovljeno na začetku stoletja, leta 1904 in je potem preživel obe svetovni vojni, četrto stoletja fašističnega režima, in dočakalo obnovo ob koncu druge svetovne vojne.

Ob ustanovitvi je imelo društvo izrazit narodnoobrabi značaj, saj sta takrat v Trstu že delovali dve italijanski in še nemško planinsko društvo. Ustanovitelj Slovenskega planinskega društva so si zato kot prvo zadali nalogu postavitev slovenskih smerokazov in tabel po stezah na Krasu in še dlje v slovenskih planinah, da so na tak način dokazali, da na tej zemlji živijo slovenski ljudje. Poleg označevanja stez je Slovensko planinsko društvo skrbelo za gradnjo razgledišč, pripravo raznih planinskih izletov in upravljanje dveh kraških jam; Vilencice pri Divači in Dimnice pri Markovščini.

Fašistične oblasti so leta 1927 Slovensko planinsko društvo razpustile. Isto se je zgodilo z vsemi drugimi slovenskimi prosvetnimi in športnimi društvimi v Italiji. Planinsko društvo v Trstu so nadrebudi člani obnovili leta 1946. Oživelji so razni odseki, ki so začeli takoj aktivno delovati: jamarski, izletniški, alpinistični, fotografiski, mladinski, propagandni in še drugi.

Slovensko planinsko društvo v Trstu je od vsega začetka posvečalo veliko skrb mladini. V zadnjih letih je to skrb posvetilo predvsem osnovnošolskim otrokom in v okviru delovanja Športne šole prieja razne daljše in krajše izlete v naravo, ki se jih udeležuje od 70 do 140 otrok iz mestnih

šol in vrtcev. Kam vse so se podali otroci s svojimi vodniki! Obiskovali so Kras z vsemi njegovimi »vrhovi« od Kokoši in Lenarta, do Volnika, Grmade in Medvedjaka, pa še bi lahko naštevali. Najmlajši planinci pa so »osvojili« Matajur v Beneški Sloveniji, dolino Rezije in vrhove v Kanalski dolini.

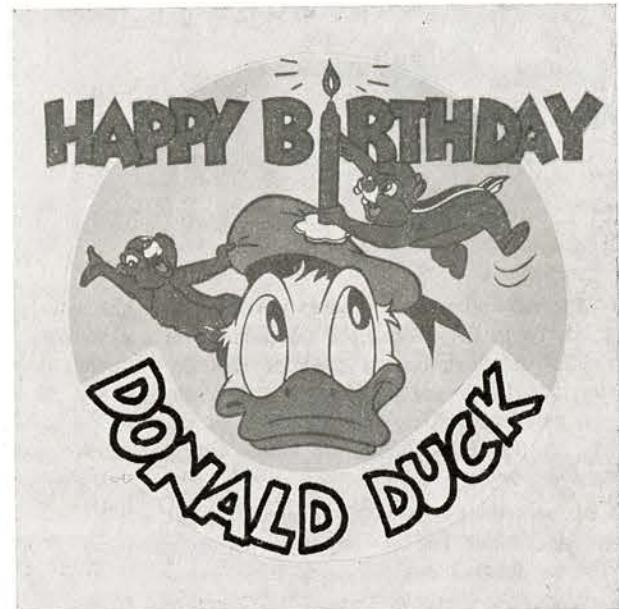
Osemdesetletnica Slovenskega planinskega društva je zato zelo važen mejnik in društvo samo bo ta svoji jubilej proslavilo zelo slavnostno. V okviru proslav 80-letnice sta se že lansko leta dva člana alpinista udeležila slovenske himalajske odprave na osemtisočak Anapurna I., letos poleti so se planinci člani društva podali na planinsko odpravo v dolino Aoste, v pripravi pa je uradna proslava, ki bo konec oktobra v Kulturnem domu v Trstu. Slavnosti se bodo zaključile prihodnje leto, ko se bo aprila podala na pot prva zamejska alpinistična odprava v Himalajo. Njen cilj je osvojitev sedemtisočaka Južna Anapurna, kar prav gotovo ni lahka naloga. Sicer pa, za visok jubilej — velik podvig.

Udeleženci odprave v Aoste na vrhu 4061 metrov visokega Gran Paradisa.

Lojze Abram

Racman Jaka ima 50 let

Ali ga poznate? Mislim, da ni nikogar med vami, ki se ni že neštetokrat zabaval s prebiranjem njegovih dogodivščin, ali ga poslušal v kinu, saj se že petdeset let zadira iz risank.

Njegovo izvirno ime je Donald Duck, pri nas v zamejstvu ga poznamo z italijanskim imenom Paperino, naša slovenska inačica pa je Racman Jaka.

Racmana Jako je mojster risank Walt Disney upodobil prvič leta 1934 in ga predstavil v neki risanki, v kateri je imel le nepomembno vlogo. Tako po prvem pojavu se je Racman Jaka tako priljubil mladim in starim, da je naglo zaslovel po vsem svetu. Racman Jaka je posrečena pojava: majhno telo, gibljiv repek, velika glava s klepetavim račnjem kljunom, hreščec glas in obvezni mornariška jopica in čepica.

Velik prepirljivec in vedno z vsemi skregan je Racman Jaka kmalu dobil svo-

jo družino. Izpod peresa mojstra Disneya so nastali njegova družica, trije nečaki, ki Racmanu Jaki povzročajo same preglavice, in končno še čudno bogati stric, ki Jaki povzroča še največ težav.

Racman Jaka praznuje letos svojo petdeseto obletnico. Za to priložnost so ga po vsem svetu proslavljeni na različne načine. Najbolj veselo je v znameniti pravljični deželi Disneyland blizu Los Angelesa, kjer lahko srečate vse osebnosti iz čarobnega sveta Walta Disneyja. Letos je bila tudi prilika, da so bile prav tam olimpijske igre, zato so v Disneylandu Racmanu Jaki na čast pripovedali slavnostne povorke z glasbo in plesom, na katerih so nastopali vsi Racmanovi prijatelji iz risank. Krone vsakodnevnega slavlja je bilo rezanje ogromne torte, ki so jo delili prisotnim obiskovalcem.

Še na mnoga leta, Racman Jaka!

Danilo Gorinšek

Ilustr.: Božo Kos

Jurij Teleban

Poznate Jurija Telebana?

V Prismukovcih je za župana!
Tam ga močno imajo v časti,
ker bojda sliši — travo rasti...

Pa je nekoč bila tam suša,
da kar popokala je ruša,
tako je sonce zažarelo,
da vse rastlinje je ovelo.

Tedaj župan spet slišal rasti
je travo. Rekel je: »Napasti
je treba brž, kar je živine,
sicer od lakote pogine!«

A ko na pašo so prispele
župan in krave, zastrmele
se v travnik so: nikjer nič trave,
še bilke ne za lačne krave!...

Župana smrtni znoj oblil je:
so krave nadenj šle, vse divje
so mukale in topotale,
se za županom v dir pognale.

Zdaj Teleban nič več ni v časti
in trave več ne sliši rasti
pa sploh ne vem, kaj z njim je zdaj,
ker ga od takrat — ni nazaj...

Lojze Abram

Poimenovanji na Goriškem

V prvih dneh junija sta bila na Goriškem kar dva velika in pomembna kulturna dogodka. V Pevmi so 3. junija poimenovali tamkajšnjo slovensko osnovno šolo po domačem župniku, pisatelju in planincu Josipu Abramu, teden dni kasneje pa je bilo podobno slavje v sami Gorici, kjer je bila svečanost poimenovanja slovenske osnovne šole v ulici Vittorio Veneto po slovenskem pisatelju Francetu Bevku.

Slavja v Pevmi so se množično udeležili vsi prebivalci Pevme, Oslavja in Štmavra, ki so kar ponosni na svojo obnovljeno šolo, v kateri so odkrili Abramov reliefni portret, delo kiparja Franceta Goršeta.

Nastop učencev v Pevmi.

Otroci pevmske šole so za to veliko svečanost s pomočjo učiteljev in domačinov pripravili pester kulturni spored s prikazom Abramove osebnosti in njegovih del. Po uradnih nagovorih so nastopili šolski zborček, štmaverski moški zbor in dekliški zbor iz Pevme.

Lepa prireditev, ki bo dolgo ostala v spominu vsem domačim, in zlasti učencem, katerim je poimenovanje šole po tako zaslužnem možu lahko le v velik ponos.

Slavnost v Gorici.

10. junija je v telovadnici šole v ulici Vittorio Veneto v Gorici bila prav taká svečanost ob poimenovanju tamkajšnje slovenske osnovne šole po pisatelju Francetu Bevku, čigar doprsni kip, delo kiparja Borisa Kalina, so odkrili v drugem nadstropju stavbe, kjer ima svoje prostore slovenska šola.

O liku in delu pisatelja Bevka je spregovorila pesnica Ljubka Šorli, po raznih pozdravih pa so nastopili sami učenci novoimenovane šole, ki so, ob odobravanju številnega občinstva, podali nekaj odlomkov iz bogatega izbora Bevkovih del.

Na uradnem delu svečanosti je najbolj prišla do izraza zahteva po novih prostorih za slovensko osnovno šolo v južnem delu Gorice, da se bo nemoteno razvijala, ker sedanji začasni prostori v zavodu Lenassi niso več primerni, zaradi česar je tudi prišlo do zakasnelega poimenovanja.

Goriška ima sedaj še dve poimenovani slovenski šoli po slovenskih zaslužnih možeh, poimenovanji, ki pričata o slovenski prisotnosti na Goriškem in o naši neomajni volji po razvoju našega šolstva.

Fran Roš

Ilustr.: Bine Rogelj

Hišna preiskava

V času pred vojno delavcem pri nas ni bilo dobro. Za nizke plače so delali kapitalistom, ti pa so želi velike dobičke. Da bi delavci dosegli izboljšanje, so večkrat celo nehali delati. Stavkali so pod vodstvom delavcev — komunistov. Tedaj so ostali brez zasluzkov, toda njihove organizacije so jim pomagale.

V tedanji državi je oblast podpirala kapitaliste. Proti delavcem je posiljala žandarje in policiste, da so najzavednejšim preiskovali domove, jih tepli in zapirali. Včasih so na stavkajoče celo streljali.

Tudi delavci tekstilne tovarne so pričeli pripravljati svojo prvo stavko.

Med najbolj zavednimi tkalci v tej tovarni je bil Lojz Raček, še mlad, čvrst in pogumen človek. Pri žandarjih je bil slabo zapisan. Zato sta ga tiste dni na domu v Jamah obiskala dva žandarja z bajonetoma na puškah. Trebušni komandir, ki ga je spremjal mlajši žandar, mu je napovedal hišno preiskavo. Raček je vedel, da je to zavoljo letakov, ki so jih že dvakrat našli v tovarni.

Žandarja sta prebrskala vso kočo. Vtikal sta prste v omaro, skrinjo in celo v postelje. Pri tem sta se najbolj zanimala za vsak košček tiskanega papirja. Raček je mrko motril njuno početje. Vedel je, da ima nekje še skrit letak, enega izmed tistih, ki jih je bil dobil v mestu in raztresil po tovarni. Kam je bil shranil letak, se pa ni mogel več spom-

niti. Utegneta ga odkriti žandarja, to pa ne bo dobro zanj...

Žena Reza je žandarjem povedala nekaj ostrih: »Kaj vaju zanima naša revščina? Raje bi pogledala k bogatinom, če se njihovega premoženja ne drže naši žulji!«

Otroci so se obeh mož s puškama izprva ustrašili. Hitro pa so se pomirili in s praga, izza duri, radovedno sledili početju žandarjev.

»Kaj pa delata žandarja?« se je Lojzek približal očetu.

»Hišno preiskavo, tako se temu pravi.«

»Zakaj pa?«

»Hm! Zato da bi kaj našla.«

»Kaj pa bosta našla?«

»Ničesar.«

Tedaj je komandir osorno pogledal Račka in ukazal:

»Otroci stran!«

Žal jim je bilo, a morali so oditi in le še skozi okna so gledali v kočo, kjer se je godilo nekaj novega, nadvse zanimivega...

Kakšno je bilo zdaj po izbi, kamri in kuhinji! Žandarja sta bila razvlekla obleko in perilo iz predalov, razkopala postelje, pretaknila papirje časopise in knjige. Mlajši je zlezel tudi na podstrešje, komandir pa je stopil v drvarnico. Ničesar nista našla, zato sta nevoljna odšla. Še tisti skriti letak jima ni prišel v roke! In ni bilo malo dela, da so Račovi potem svoj dom spet spravili v red...

Naslednjega dne se je Lojz Raček v vročem julijskem dnevu vračal z dopoldanskega šihta v tovarni. Pred vasjo je s ceste krenil po stezi, ki je zavijala k Jamam. Na njej ga je v senci jablane čakala žena Reza. Že zjutraj je bila odšla h kmetu na delo in se je zdaj vračala. Otroci so bili pač ves ta čas sami v koči. Dopolne so pojedli le nekaj kruha z mlekom in bodo zdaj že hudo lačni.

Mimo redkih kmečkih hiš, mimo polja s krompirjem, hmeljem in kruzo sta se Reza in Lojz po prodnatem travniku bližala Jamam, kjer so gole v soncu čepele borne hišice. Tu so prebivali ljudje brez zemlje, najemniki, delavci in dninarji. Nedaleč od tod, onkraj jam, kjer so pred leti kopali pesek in prod, pa je za jelševjem in vrbjem šumela reka.

Stopila sta čez kamnito stopnico. Levo od ozke veže je bila kuhinja s kamro, desno pa večja izba. Vanjo sta odprla duri...

Kaj se je vendar zgodilo? Vse v izbi je bilo premetano. Pod so pokrivale obleke, pomešane s kosimi perila, blazinami, škatlami, rjuhami in časopisi. Na prevrženih predalih, izvlečenih iz omar, so ležali čevlji. Na mizi so stali stoli, na njih pa dva lonca s pelargonijami, vzeta z okna. Ogledalo in več slik je bilo snetih s sten in razmetanih po dveh otroških slamnjačah.

Kje pa so otroci?

Škripajo so se odprla vrata izpraznjene omare in iz nje je stopil Lojzek, najstarejši. Rezin zimski plašč se je dvignil z nekega kupa in izpod njega se je prikazala Rezika, najmlajša. Izza mize je pogledala tretja glava — to je bil Binek, oblečen v očetov boljši suknič, bose noge pa so mu lezle iz velikih škornjev. Vsi trije so bili tu...

»Kaj naj vse to pomeni?« je strogo zaklical Raček, žena pa se je v strahu prijela za glavo. Saj to je bilo

še vse hujše od včerajšnjega! Kaj so bili spet žandarji pri njih? Strašno!

Tedaj se je tam pri omari nasmehnil Lojzek in počasi dejal:

»Saj smo se samo igrali.«

»Kaj ste se pa igrali, da je takšno v hiši?«

»Igrali smo se hišno preiskavo, takšno, kakor je bila včeraj...«

»Tudi jaz sem bil žandar...« se je pohvalil Binek. Rezika pa se je tančko zahihtala, ko je po vseh štirih kobaca s kupa tja k materi.

Tedaj je Binek z roko segel v žep očetovega sukniča, ki ga je imel zdaj na sebi, in izvlekel tiskani listek. Raček je hitro pogledal in že je videl: bil je to prav tisti beli

letak, ki sta ga žandarja včeraj zman iskala! Zdaj se je spomnil: v žep sukniča, ki ga že vse poletje ni več oblekel, je bil skril nevarni letak.

»No, dobro ste opravili tole svojo hišno preiskavo,« se je posmejal otrokom. »Celo bolje kakor žandarji.«

»Kdo pa bo zdaj vso to zmešnjavo spet nazaj spravil v red, kaj?« je z nevoljo vprašala mati. »O, ti nesrečni otroci!«

»Dolgčas nam je bilo samim, pa smo se lepo igrali,« je reklo Lojzek.

Binek pa, ki je prav tedaj noge izvlekel iz očetovih škornjev, je s težavo že mogel izpregovoriti:

»Igrali smo se hišno preiskavo...«

Franci Lakovič

Ilustr.: Jelka Reichman

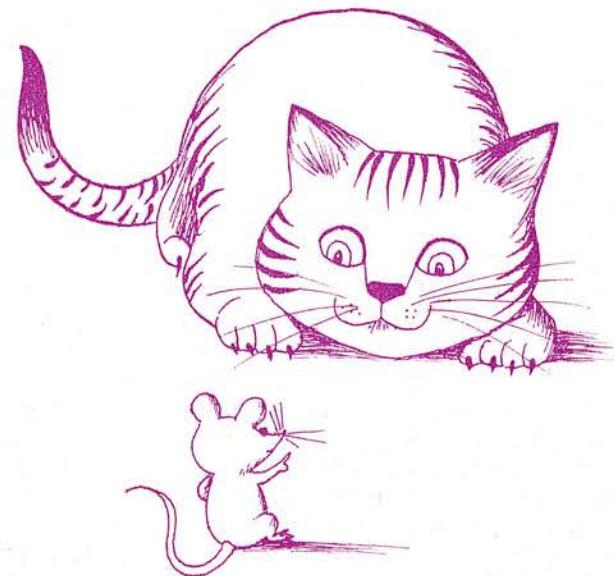
IZŠTEVANKA

*Ti si mačka,
jaz sem miš,
še ponoči
me loviš.*

*Ko te vidim,
že bežim,
krempljev tvojih
se bojim.*

*Če bi štela
le do tri,
zmelješ krhke
mi kosti.*

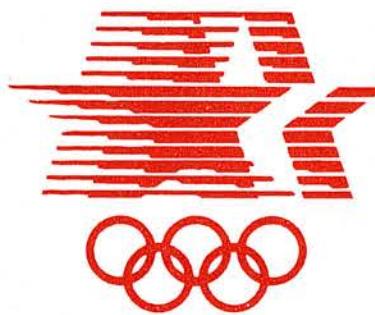
*Ti si mačka,
jaz sem miš,
skrijem se,
ko ti loviš.*

Lojze Abram

Olimpijske igre v Los Angelesu

23. olimpijske igre v Los Angelesu so že davno za nami in ni dvoma, da ste jim vneto sledili na televizijskih zaslonih, zato že vse veste o poteku tekmovanj, o zmagovalcih in kolajnah.

Klub temu ni mogoče kar tako mimo tega velikega športnega dogodka, čeprav so bile letošnje igre v veliki meri okrnjene zaradi odsotnosti vrhunskih športnikov iz Sovjetske zveze in nekaterih drugih vzhodnoevropskih držav.

V tem kratkem zapisu se bomo pomudili le na dosežkih Italijanov in Jugoslovanov. Prvi so v Los Angelesu v raznih športnih panogah zbrali kar 14 zlatih kolajn in s tem presegli vse dosedanje dosežke na olimpijskih igrah sploh. Jugoslovanska bera kolajn je bila tudi precejšnja: sedem zlatih, štiri srebrne in sedem bronastih, kar pomeni, da se tudi jugoslovanski šport na takih velikih prireditvah in v močni konkurenči uveljavlja, čeprav nekateri jugoslovanski tekmovalci niso izpolnili pričakovanj, kot na primer brata Petrič v plavanju.

Pri Italijanih so nekateri športniki dosegli lepe rezultate, saj so v kolesarstvu, teku in atletiki Italijani neprekosljivi, razočarali pa so v nogometu in waterpolu. Lahko bi Italijani in Jugoslovani zmagali še v kaki drugi športni panogi, vendar nič ni bilo mogoče proti premoči Američanov, ki so imeli na svoji strani domačo publiko in tako pobrali levji delež kolajn, zlasti v boksu, kjer so jim sodniki očitno pomagali do zmage.

Olimpijske igre v Los Angelesu so prešle v zgodovino in športniki vsega sveta se sedaj pripravljajo na nova športna srečanja, na nove dosežke in rekorde in, zakaj ne, že misijo na 24. olimpijske igre, ki bodo leta 1988 v Seulu v Južni Koreji.

Mario Šušteršič

25 let športnega združenja »BOR«

Sportno združenje BOR slavi letos svojo petindvajsetletnico nepretrganega in plodnega delovanja na športnem področju. Sportno združenje BOR je namreč osrednje slovensko športno društvo, ki si je od svoje ustanovitve, junija 1959, do danes močno prizadevalo, da bi med slovensko mladino spodbujalo zanimanje za športno udejstvovanje. Ta cilj je tudi doseglo in z največjim

uspehom. Iz vrst športnega združenja BOR je izšlo že nekaj vrhunskih športnikov, ki so se uveljavili tudi na vsedržavnih športnih pozornici, Borove odbojkarske ekipe pa so nastopale celo v najvišjih italijanskih ligah.

Visok jubilej športnega združenja BOR je pomemben tudi zato, ker priča o naši slovenski prisotnosti tudi na športnem področju in je v dokaz večinskemu narodu, da imamo Slovenci bogato športno tradicijo, ki sega daleč v pretekla desetletja. Tudi mi premoremo pridne športnike, ki so se uspešno uveljavili ne samo na krajevni, temveč tudi na vsedržavni in celo mednarodni ravni.

O športnem združenju BOR smo večkrat govorili, zato že veste, s katerimi športnimi panogami se ukvarja ta naša mestna športna organizacija. Da jih ne bomo ponavljali, omenimo samo Športno šolo, ki jo najbolje poznate.

Športna šola deluje na vseh osnovnih šolah in vrtcih na območju Trsta in Milj. Mnogo gojencev Športne šole se je že vključilo v razne Borove odseke in splošna želja je, da bi takemu zgledu sledili še drugi mladi člani Športne šole, s požrtvovanostjo dosegali lepe rezultate, kot jih dosegajo njihovi predhodniki, ter dvigali ugled športnega združenja BOR v nadaljni četrstotletni uspešni dejavnosti.

Lojze Abram

Na jadralski deski preko Jadrana

Bi si upali na jadralski deski čez Jadran? Marsikdo bo odgovoril pritrtilno, večina pa bo odkimala.

V naši sredi pa vendarle imamo vrhunskega športnika, ki se je lotil tudi tega podviga in upal, da bo celo dosegel rekord prečkanja Jadrana od Cervie do Pulja, vendar mu jo je veter zagodel in nov rekord je dobesedno splaval po vodi.

Drzneš take vrste je David Poljšak, ki se je tega podviga lotil skupaj z Alešem Žetkom in Petrom Šturmom iz Ljubljane. Po štirimesečnih pripravah in neumornem treningu so se vsi trije z motornim čolnom v spremstvu priateljev, ki so jim bili v pomoč, podali v Cervio. S seboj so imeli vso potrebno opremo, od gumenjaka in posebne nepremočljive obleke za jadranje na deski, do hrane in rešilnih jopičev ter seveda tekmovalne deske znamke Tornado.

David Poljšak, Aleš Žetko in Peter Šturm so se pripravljali ob sodelovanju in podpori Tržaškega pomorskega kluba »Sirena« in ljubljanskega windsurf kluba »Veter«. Vse je bilo torej nared, ko so se trije drzneži sredi letošnjega julija znašli v Cervii in vneto gledali na morje in v nebo, kdaj bo pošteno zapihalo, da jo bodo lahko na valovih sinjega Jadrana mahnil proti Pulju. Čakati pa so morali štiri dni, preden se je dvignil rahel veter v smer proti južni istrski obali. Tedaj pa urno na jadralsne deske, potegnili so jadro in začel se je velik podvig.

Po dveh urah jadranja je veter upadel in kljub vztrajnosti so bili naši jadrinci še vedno pred obalo Cervie. Po nekaj urah je

vendarle spet zapihalo in Poljšak, Žetko in Šturm so jadrali do večera s hitrostjo približno treh vozlov na uro. Tako so se znašli okrog 65 kilometrov od italijanske obale, ko je spet nastopilo brezvetrje. Ni preostalo drugega kot preseliti se v čoln in prespati nekaj ur.

Spet je zapihalo in ob štirih zjutraj se je podvig nadaljeval. Tokrat je bil veter ugoden in na jadralnih deskah je naša trojica spešila proti Pulju s hitrostjo 7 vozlov na uro. Dva kilometra pred ciljem jim je veter spet zagadel in upadel. Končno so le prijadrali na cilj, vendar so za prečkanje Jadrana rabili kar 32 ur in sicer 10 ur več od rekorda.

Neuspeh naših jadralcev ni razočaril. Spočetka so mislili podvig ponoviti oktobra, a razne obveznosti jim tega niso dopustile.

David Poljšak ob pristanku na obali pred Puljem.

David Poljšak pa ni odnehal. Trmasto vtraja, da bo podvig ponovil prihodnjo pomlad in pravi, da se bo že sedaj začel pripravljati in trenirati v Piranu, kjer lahko računa na veliko podporo. Prihodnjo pomlad hoče doseči nov rekord prečkanja Jadrana, in sicer sam. Spremljal naj bi ga čoln od Cervie do Pulja, da bi mu priskočil na pomoč v primeru potrebe.

Davidu Poljšaku želimo, da bi mu podvig uspel in da bi na jadralni deski dosegel nov rekord prečkanja Jadrana v manj kot 22 urah.

SLOVENEC SEM

Mi živimo v Trstu, v Italiji.

Čeprav živimo v Italiji, smo Slovenci. Ker nas je malo, nam Italijani nočejo priznati naših pravic in posebnega zaščitnega zakona, kot jih ima nemška manjšina. Naši predstavniki se stalno borijo za naše pravice in večkrat potujejo v Rim, da bi od parlamenta dosegli odobritev zakona.

Naša slovenska manjšina ima mnogo društva. V vsakem slovenskem okraju je najmanj eno. Naša društva so kulturna in športna. Vsako se na svoj način bori, da bi se Slovenci uveljavili. V mestu je tudi Slovensko stalno gledališče, ki predvaja predstave za odrasle in otroke. V gledališču je tudi baletna šola. Vsako leto gojenci baletne šole pripravijo nastop in povabijo vse učence slovenskih šol. S tem dokazujejo, da je tudi slovenska manjšina sposobna gojiti to umetnost.

Slovenci imajo tudi mnogo tradicij. Na Krasu obnavljajo vsako leto »Kraško ohjet«. Na dan sv. Štefana je v Boljuncu veliko slavlje — lučanje. Na Kolonkovcu prirejajo praznik solate. Vaščani tekmujejo, kdo bo nabral največ solate. V ostalih kraških vseh se v poletnih mesecih vrstijo številne šagre.

Od konca druge svetovne vojne so fašisti zelo aktivni v protislovenski gonji. Večkrat packajo po zidovih slovenskih šol, na cerkvah pišejo besede proti Slovencem. Mnogo teh ljudi ima slovenske priimke. To pomeni, da so zatajili svoj izvor. Mnogo slovenskih družin, ali družin mešanih zakonov, pošilja svoje otroke v italijanske šole. Tudi na naši šoli je nekaj takih primerov. Deklica, ki sicer obiskuje italijanski prvi razred, se z nami med odmorom pogovarja v lepem slovenskem jeziku in celo zelo čistim.

Kot otroci upamo, da bo ostala naša manjšina zdrava in živa. Ko pa se bomo mi poročili, ne bomo poslali svojih otrok v

italijanske šole in ne bomo zatajili ne domovine ne jezika.

Učenci in učenke
5. r. (1983-84) OŠ
»M. Gregorič-Stepančič«
SV. ANA

PRVI POLET

Potovali smo na šolski izlet v Benetke.

Zbrali smo se že zelo zgodaj na železniški postaji. Tam smo se ločili v dve skupini. Ena je potovala z vlakom, mi pa smo stopili v avtobus, ki nas je odpeljal do letališča v Ronkah, kjer smo izstopili in šli v čakalnico. Tam smo dobili vozovnico, nakar smo prestopili v drugo čakalnico, potem ko so nam pregledali torbe z malicami. Glasno smo klepetali med seboj, ker smo bili vsi razburjeni. Gledali smo letala in ugibali, katero je naše, dokler nas niso opozorili, da moramo v letalo.

Napotili smo se proti majhnemu letalu in veselo vstopili. Sprejela nas je prijazna hostesa, ki je pozneje dajala razna opozorila v angleščini in italijanščini. Sedli smo in zapeli varnostne pasove. Zvedavo sem se ozirala naokoli in še nisem mogla verjeti, da sem v letalu. Tedaj nam je hostesa dala bonbone, da se nam ne bi ob vzletu zamarišila ušesa. Letalo se je začelo premikati. Na vzletišče je pripeljalo počasi, potem pa je pospešilo hitrost in nenadoma se je dvognilo v zrak. Nisem se bala, ker še nisem mogla verjeti, da sem v letalu. Gledala sem, kako se oddaljujemo od zemlje, in kmalu smo leteli nad beneško laguno, a nismo nič videli, ker je bila spodaj meglja.

Prekmalu smo pristali na beneškem letališču »Marco Polo«. Bilo je konec poleta. Pomalicali smo, stopili v avtobus in se odpeljali v Benetke, kjer smo si ogledali zanimivosti mesta.

Sara Trampuž
5. r. (1983-84) OŠ »I. Grbec«
ŠKEDENJ

... Najprej so nam pregledali torbe z neko napravo, katere imena ne vem. Ko je bilo vse urejeno, nam je učiteljica dala vozovnico za letalo. Prišel je čas, da odletimo. Na letalu smo vsi sedli in si privezali pasove. Hostesa nam je ponudila bonbone. Nestrpna sem bila, ker sem bila prvič v letalu. V letalu ne smeš kaditi, dokler hostesa ne dovoli. Ko se je letalo pomaknilo na vzletišče, je začelo teči hitreje in vzletelo. Meni so se zamašila ušesa.

Sedela sem s Saro. Povedala mi je, da ne more verjeti, da je v letalu. Vedno bolj smo se dvigali in spodaj sem gledala na vedno manjše hiše in tovarne ter se čudila. Iz letala smo videli tudi del beneške lagu-

ne. Med letenjem mi je šlo malo na bruhanje in me jebolela glava. Nikoli nisem mislila, da bomo šli z letalom na izlet v Benetke.

Elena Brazzani
5. r. (1983-84) OŠ »I. Grbec«
ŠKEDENJ

Šolski izlet v Benetke je bil konec aprila. Lahko smo izbirali: ali potovanje z vlakom v Benetke in nazaj, ali pa polet v Benetke in povratek z vlakom.

Vprašala sem mamo, če lahko potujem z letalom. Na moje veselje je privolila. Na dan izleta sem se morala zato zbuditi ob 4.30 zjutraj in se naglo pripraviti. Ko smo prispevali na letališče, smo morali počakati, da nas poklicajo. Stopiti smo morali skozi napravo, ki pokaže, če imaš s seboj orožje. Učiteljica nam je potem razdelila kartončke, da smo lahko stopili do letala in smo jih morali oddati uslužbencu. Potem so nas poklicali. Ko smo stopali na letalo, nas je učiteljica filmala. Na letalu je bila hostesa, ki je bila zelo simpatična. Čeprav sem se bala, sem si hotela pridobiti prostor pri oknu in sem v tem tudi uspela. Hostesa nam je po mikrofonu naročila, da si moramo zapeti pasove. Letalo se je premaknilo, nekaj časa počasi, nato hitreje, dokler ni vzletelo. Kako je bilo lepo! Hiše, polja, ceste, vse je postajalo manjše. Nikoli si ne bi mogla predstavljati kaj takega.

Alenka Mozetič
5. r. (1983-84) OŠ »I. Grbec«
ŠKEDENJ

... Ko sem stopil v majhno letalo, me je prijazna hostesa pozdravila in mi nakažala sedež. K sreči je bil pri oknu. Moral sem si zapeti varnostni pas. Čez nekaj časa smo odpotovali. Bilo me je strah. Po dolgem zaletu se je letalo kar naenkrat dvignilo v nebo. Na žalost je bilo malo oblačno. Kljub temu se mi je polet zdel prekrasen. Vide! sem hišice, ceste, polja, ki so se oddaljevale in postajale vedno manjše. Po dvajsetih minutah poleta smo pristali na beneškem letališču. Bil sem razočaran, ker se je tako naglo končal polet, a sem se potolažil, da sem bil vsaj enkrat v letalu.

Walter Radetti
5. r. (1983-84) OŠ »I. Grbec«
ŠKEDENJ

Z učiteljico smo se zmenili, da bomo šli na šolski izlet v Benetke. Šli pa nismo ne z vlakom in ne z avtobusom, temveč z letalom.

Oče me je pripeljal do postaje, kjer so čakali že drugi in odpeljali smo se z avtobusom v Ronke. Tam sem nestrpno čakal

Tekmovanje

Ko začnejo tekmovati,
ne poženejo se hkrati:
ponedeljek prvi plane,
a za torkom zaostane,
sreda torek prehiteva,
spet pred njo kar dva sta dneva,
petek vztrajno, brez oddiha
za soboto jo sopiha,
njo nedelja prehititi,
v brk vsem drugim se smeji...

na svoj prvi polet. Pogumno sem stopil v letalo in počutil sem se kot bogataš in važen gospod. Hostesa je takoj opazila, da se Walter in jaz bojiva, zato se je z nama začela pogovarjati, da bi naju pomirila.

Polet je bil zelo lep in izkušnja tudi, le žal, da je trajalo tako malo. Čas je minil tako hitro, da se nismo niti zavedli in smo že pristali. Z letališča smo se potem odpeljali v Benetke, kjer nas je čakala skupina sošolcev, ki so se pripeljali z vlakom.

Z motornim čolnom smo se potem peljali na otok Murano, kjer smo si ogledali steklarne in steklarje, kako so pihali steklo in izdelovali razne steklene predmete. Spremljevalka nas je opozorila na posebnost beneških hiš. Povedala nam je, da je del, ki moli iz vode iz istrskega kamna, vse drugo je iz opek, kamen pa je samo za okrasek, in sicer zato, ker je bil zelo drag.

Po ogledu otoka Murano smo šli na Trg sv. Marka in v stolnico, kjer smo si ogledali njene zanimivosti. Ogledali smo si še druge spomenike in lepe kotičke, nakar smo se napotili peš proti železniški postaji. Z vlakom smo se vrnili domov.

Massimo Barini
5. r. (1983-84) OŠ »I. Grbec«
ŠKEDENJ

POGOVOR MED DREVESOMA

Ko se je proti koncu marca začela polet, je bil mandelj prvi v cvetju. Za mandeljom je vzcvetela breskev in vzkliknila: »Kako sem vesela, moji cvetovi so najlepši!«

Breskev se je nato ozrla naokoli, zapala mandeljove cvetove in se začela hudovati: »Hej, ti, zakaj me vedno prehitevaš!« Mandelj pa ji je mirno odgovoril: »Nisem jaz kriv, tako je odločila narava.«

Nevočljiva breskev je s svojimi koreninami jezno porinila v mandeljove korenine. Tedaj je mandelj vzkliknil: »Ne huduj se z mano! Saj ni važno, kdo cvete prvi in kdo drugi. Pomlad je prekrasen letni čas,

ki prebuja vsa živa bitja. Veseli se cvetja in zelenja, ker to pomeni, da živiš!«

Aleksander Ursic
5. r. (1983-84) OŠ »I. Grbec«
ŠKEDENJ

ČIV, ČIV, ČIV

Čiv, čiv, čiv, bo pomlad.
Po vasi lepa žena hodil
in otrokom se smeji,
lepo krilo ima rdeče,
lepe, rdeče rožice.
Čiv, čiv, čiv, bo pomlad.
V roki šopek rož drži
in otrokom se smeji!

Erika Doljak
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

MAMICE NA VEČERJI

Osmi marec, dan žena,
mama je vesela vsa.
Vas vsa polna rožic je,
so mame na večerjo šle.
V Trst odpravile so se,
za jedilnik vprašale:
krompir, solata, juhica,
že poti se kuharica.
Vse natakar streže mame,
moja vpraša še salame,
druga hoče še krompirja,
tretja pa želi papirja.
Račun je treba narediti,
še prej pa malo kaj popiti,
so mamice z večerjo prav vesele,
ker pile so in dobro jele.
Račun so mamice plačale
in se potem domov peljale.
Privoščile bi si še kaj,
a kaj, ko uide jim tramvaj.

Maja Pečar
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

NA POHODU PO BOŠKETU

Sportna šola v Trstu prireja vsako leto v sodelovanju s Slovenskim planinskim društvom izlete. Letos je bilo takih izletov

mal. Med temi je bil tudi pohod po Bošketu do Lovca. Šla sem tudi jaz.

Z učiteljico smo šli na stadion »Prvi maj« in od tam v skupini šli po stezi. Morali smo biti zelo pazljivi, ker smo med potjo iskali črke, s katerimi smo potem sestavili besedo. Pred odhodom smo dobili vprašalno polo in naloga vsake skupine je bila, da je morala pravilno odgovoriti na zastavljenia vprašanja.

Bila sem zelo zadovoljna, ker sem se prvič udeležila takega pohoda. Med potjo smo se zgubili, a smo kmalu našli pravo pot. Na Lovcu je bilo zelo hladno in začelo je deževati. Učiteljica je Federiki in meni posodila dežnik. Na Lovcu smo morali ciljati v tarčo, a je nisem zadela.

Po isti poti smo se potem vračali proti Sv. Ivanu. Povratek je bil bolj zabaven, ker je bila steza mokra, zato smo drseli in padali na tla. Mene je porinil sošolec Alex, da sem padla v travo in si zmočila hlače. Na cilju smo sestavili besedo in šestih črk in oddali vprašalno polo.

Čeprav sem po poti petkrat padla, sem bila zelo vesela, da sem se udeležila tega zabavnega pohoda.

Marija Mamolo
5. r. OŠ »Bazovški junaki«
ROJAN

POMLADNA PRAVLJICA

Vrata so zalupatala. V hišo je stopila Pomlad. Sploh ni bila lepa, nežna deklica, ampak dekle polno vragolij. Pozdravila je in kot bi trenil je legla na kavč. Nekaj časa je molčala, nato pa se zopet oglasila in rekla: »Jezna sem, da govoril ljudstvo samo o meni!«

Tedaj priteče skozi vrata Sanja in pravi: »Glej, napisala sem zgodbo o pomladni. Kdo pa je tisti dekle, ki leži na kavču?«

»Jaz sem pomlad in spadam v skupino letnih časov.« Pomlad tedaj strže list Sanji iz rok in začne glasno brati: »Prvi dan pomladi je enakonočje. Dnevi se daljajo, noči pa krajšajo. Na travnikih diši po cveticah. Kmet v vinogradih in sadovnjakih obrezuje in veže vinsko trto.«

In tako je Pomlad še dolgo brala Sanjin spis in dodajala od svojega. Sanja pa reče: »Ej, ti, Pomlad, ali veš, da mi lahko pripoveduješ do jutri, ampak jaz v šoli lahko pripovedujem le nekaj minut. Zato bi te prosila, da si bolj kratka in jedernata.« Ob teh besedah se je Pomlad ujezila in odšla. Sanja pa je bila vesela, ker je s tem, kar je pripovedovala pomlad, dopolnila nalogu.

Irena Čač
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

MAMICI

Pogledal sem na koledar. Moja mamica praznuje. Mislim, kakšen bi bil dar, presenečenje se snuje. Šopek rožic bom nabral mamici moji jih bom dal, zelo bo mamica vesela in me še rajši bo imela.

Damjan Križmančič
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

VIDEL SEM VESOLJSKA BITJA

Bilo je v začetku poletja in nebo je bilo jasno. Gledal sem v nebo in opazoval milijarde zvezd, večjih in manjših. Zagledal sem tudi večjo in svetlejšo. Prvi hip sem mislil, da je letalo ali satelit, ni mi prišlo na misel, da je leteči krožnik.

Svetloba se je vedno bolj večala in približevala. Končno je bil leteči krožnik tako blizu, da je kmalu zatem pristal v gozdici nedaleč stran in tedaj je močno zapihalo. Prestrail sem se, a sem vendarle zbral ves pogum in šel v gozdč ter prišel do svetlega predmeta: bil je leteči krožnik. Skril sem se za drevo in začel opazovati, čeprav me je mikalo, da bi si leteči krožnik ogledal čisto od blizu.

Leteči krožnik je pristal poševno ob stendenco, a nisem razumel zakaj. Šele čez čas sem opazil, da je imel polomljeni dve pristajalni nogi. Bil je ves kovinasto srebrn in okrogel z majhnimi okroglimi okenci, skozi katere pa ni bilo videti v notranjost. Bil je kar velik, kakih deset kvadratnih metrov.

Nekaj časa po pristanku se je na vrhu letečega krožnika nekaj odprlo in prikazal se je periskop, ki se je dvakrat počasi zavrtel in spet izginil v notranjost.

Kmalu zatem so se odprla okrogla vrata in spet sem se prestrail. A sem zdržal. Nekaj časa ni bilo nikogar, potem je skozi vrata prišla nekaka megla, ki se je naglo spremeniла v majhne možičke, in šele tedaj sem skozi odprtino videl notranjost letečega krožnika. Tam so bili sami računalniški stroji in televizijski zasloni. Možiček se je napotil proti meni in bil sem v strahu, da me odkrije. Možički so bili visoki približno pol metra, imeli so zeleno kožo, rumene lase in oči so se jim svetile kot žarnice. Imeli so prav taka usta kot mi in zelo velika ušesa, pomikali pa so se kot roboti, ob pasu pa so imeli pištrole. Začeli so se pogovarjati in njihova govorica je bila podobna zvoku pokvarjene kasete.

Kmalu so se lotili dela. Možiček, ki je šel proti meni, je vzel pištole, in medtem ko so drugi šli v notranjost krožnika po

Zdravo šolarji!

Začelo se je novo šolsko leto in spet je poletel GALEB. Tokrat v svoj enaintrideseti letnik z vsemi dobrimi nameni, da vas bo med šolskim letom vedril, zabaval, vam prinašal lepo čtivo, razne zanimivosti, zgodbe, pravljice, pesmice, poučne sestavke in podobno.

Poleg tega vam je GALEB že pred začetkom šolskega leta pripravil lepo preseñečenje, za katerega se moram zahvaliti vsem slovenskim bančnim zavodom v Trstu in Gorici, ki so pristali na pobudo in priponogli, da ste dobili lepo, koristno in praktično darilo: Galebov šolski dnevnik. Hranilnica in posojilnica na Opčinah, Kmečka in obrtna hranilnica in posojilnica v Nabrežini in Tržaška kreditna banka so posredile za obdaritev vseh vas šolarjev na Tr-

orodje, ustrelil v drevo. Drevo je nenadoma izginilo in se spet pojавilo pod rdečim krožnikom ter ga dvignilo, tako da so lahko možički popravili polomljeni pristajalni nogi. Naglo so opravili delo in krožnik je bil v nekaj minutah nared. Tedaj so se možički spet spremenili v meglo, stopili v krožnik in vzleteli. In spet je močno zapihalo, da je ogolilo vse najblíže drevje, mene pa vrglo nekaj metrov stran.

Domov sem prišel zelo pozno, ker pa sem imel hišne ključe, nisem zbudil nikogar in niti mami nisem povedal, ker bi me prav gotovo okregala in me svarila, kaj bi se bilo lahko zgodilo.

Robert Gerdol
5. a r. (1983-84)
OŠ »I. Trinko-Zamejski«
RICMANJE

žaškem z Galebovim šolskim dnevnikom. Kmečka banka v Gorici, Hranilnica in posojilnica v Doberdobu in Hranilnica in posojilnica v Sovodnjah pa so izbrale drugo obliko obdarovanja in plačale naročnino GALEBA za vse slovenske osnovnošolce na Goriškem.

Slovenske banke so s to pobudo hotele dati poudarek Svetovnemu dnevu varčevanja in obenem poskrbele, da bodo vsi naši šolarji zadovoljni, kar velja kot vabilo, naj pridno varčujejo.

Da boste spoznali vse naše slovenske bančne ustanove, sem vam zato v barvni prilogi te prve, dvojne številke GALEBA pripravil prikaz vseh slovenskih denarnih zavodov, ki delujejo na Tržaškem in Goriškem, razen Tržaške kreditne banke, ki sem vam jo predstavil v barvni prilogi že v prvi številki lanskega letnika.

Mislim, da ste vsi učenci in dijaki zadovoljni bodisi z Galebovim dnevnikom kot z brezplačnim GALEBOM in da boste zato znali ceniti ne samo trud Uredništva, ki vam je vse to pripravilo, temveč tudi da-režljivost slovenskih bančnih ustanov.

Sedaj pa važno obvestilo vsem!

Sredi oktobra je preteklo točno 30 let od dneva, ko je prva urednica GALEBA, pokoj-

PROSLAVA 10-LETNICE POIMENOVANJA ŠOLE

Proslavili smo 10-letnico poimenovanja naše šole po prvem slovenskem piscu Primožu Trubarju.

Pripravili smo lep nastop, saj smo lepo zapeli in zaplesali. Tudi učenci prvega in drugega razreda so pripravili lep nastop. Na proslavo smo povabili tudi orkester Glasbene matice iz Trsta. Orkester je zaigral nekaj skladb pod vodstvom Loredane Kočevar. Življienjepis Primoža Trubarja so prebrali učenci petega razreda, nekaj misli o Trubarju nam je podal profesor Janko Modler, ki smo ga povabili na proslavo. Na koncu je zapel še naš zborček, ki ga vodi in uči naša učiteljica Andreina Grgič.

Učenci petega razreda so nam predali velik ključ, ker so se poslavljali od naše osnovne šole. Z veseljem smo ga sprejeli

na učiteljica in pisateljica Mara Samsa prinesla prve GALEBE svojim učencem v šolo. Od tistega dne GALEB že trideset dolgih let nepretrgoma poletava k vam, zato je prav, da se vsi spomnimo 30. obletnice vaše najbolj priljubljene revije.

Vabim vas zato na veliko proslavo tega lepega GALEBOVEGA jubileja, ki bo v soboto, 17. novembra, popoldne v Kulturnem domu v Gorici.

Pravilno je, da so tudi goriški slovenski šolarji deležni takega velikega in pomembnega kulturnega dogodka, saj je GALEB zelo razširjen tudi med njimi. Torej 17. novembra v Kulturnem domu v Gorici. Naknadno boste izvedeli, kdo bo vse nastopal in kaj vse vam GALEB pripravlja. Važno je, da polnoštevilno pridez tisto soboto popoldne v Gorico, da bomo skupaj vedro in veselo proslavili 30-letni GALEBOV jubilej. Prisotni bodo tudi številni sodelavci vaše lepe revije, tako da jih boste osebno spoznali in se z njimi pogovorili.

Vabilo velja za vse, za vas šolarje, za vaše starše in za vaše učitelje.

Na svidenje 17. novembra v Gorici.

Nagradno žrebanje.

Ne, nisem pozabil, kot je morda kdysi mislil. Pripravljam tudi žrebanje s kolesom

in obljudili, da bomo tudi mi pridni učenci v ponos naše šole, ki se imenuje po Primožu Trubarju.

Robert Renčelj
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

Že deset let je naša šola poimenovana po začetniku pisane besede in piscu prve slovenske knjige Primožu Trubarju, ki je vložil ves svoj trud za dvig slovenskega jezika. Vesela sem, da so zbrali prav nje-govo ime za poimenovanje naše šole.

Desetletnico smo proslavili s kulturnim programom. Mi otroci smo prvič nastopili s folklornimi plesi. Profesor Janko Modler, ki je zbral veliko gradiva za poimenovanje naše šole, nam je povedal nekaj svojih misli o Slovencih v Italiji. Rekel je, da nam bi morali Slovenci v Jugoslaviji pomagati.

kot prvo nagrado. Kot običajno boste vsi naročniki, ki boste do sredi novembra plačali celoletno naročnino, prejeli dopisnico, ki jo boste morali izpolniti z vsemi potrebnimi podatki in jo odposlati na Uredništvo. Če boste vestni in boste dopisnice takoj odposlali, vam zagotavljam, da boste ngrade dobili že pred božičnimi prazniki, sicer se bo žrebanje zavleklo, kot se je že zgodilo, ker ste enostavno pozabili, da morate dopisnice odposlati.

Za konec še poziv dopisnikom in reševalcem ugank in križank.

Dopisniki le pošiljajte svoje dopise na naslov Uredništva. GALEB vam jih bo redno objavljal.

Kot v preteklosti bom vsak mesec med tistimi, ki boste poslali pravilne rešitve križank in ugank, izzrebal pet reševalcev in jih obdaril s knjižnimi nagradami. V dopisih in rešitvah pa morate navesti svoje ime, priimek ter razred in šolo, ki jo obiskujete.

In sedaj veselo na delo, da boste uspešno nadaljevali učenje in prihodnje leta prestopili v višji razred, obenem pa vam želim mnogo zabave ob prebiranju GALEBA.

UREDNIK

Mislim, da tudi brez te pomoči si bomo sami priborili naše pravice.

Ponosa sem na svojo šolo, ker je poimenovana po tako zaslužnem možu.

Maja Pečar
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

Naša šola je že deset let poimenovana po Primožu Trubarju.

Primož Trubar se je rodil v Raščici 1508 leta. Živel je skromno in njegova mati si je zelo želela, da bi postal učen mož. Tako je tudi bilo. V Trst je prišel kot duhovnik in tedanjki škof Bonomo ga je sprejel v svojo službo. Trubar si je prizadeval, da bi v slovenskem jeziku pridigal slovenskemu ljudstvu, zato je prevedel katekizem iz nemščine v slovenščino ter pripravil slovenski abecedarij. Za našo šolo so izbrali

Nekaj vprašanj

Kaj bi medved brez kožuha?
Trla bi ga mraz, naduha.
Kaj so ježu te bodice?
Da ga ne požro lisice.
Kaj bi krtek brez lopatke?
Rove kopal bi prav kratke.
Kaj bi brez luči kresnica?
V temi se zgubi stezica.
Kaj bi slavec ne prepeval?
Kdo bi v grmu tih sameval!

prav ime tega velikega moža in mi smo nanj ponosni.

Po Primožu Trubarju je poimenovana tudi šola v Velikih Laščah, kamor smo šli na šolski izlet. Upam, da so vsi učenci naše šole in vsi vaščani veseli, da je naša šola v Bazovici poimenovana po Trubarju.

Nataša Križmančič
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

Slavili smo desetletnico poimenovanja naše šole po buditelju in piscu prve slovenske knjige Primožu Trubarju. Našo šolo so poimenovali 26. maja 1974.

Že s prvo pesmijo smo otroci prisotnim na prireditvi priklicali v spomin velik praznik, ki je bil v Bazovici pred desetimi leti. Zapeli smo pesem, ki jo je napisal učitelj Miro Presel in uglasbil skladatelj Ubald Vrabec. Oba sta bila na prireditvi prisotna. Potem ko so učenci petega razreda prebrali krtek Trubarjev življenjepis, je harmonikarski ansambel pod vodstvom Loredane Kočevar zaigral nekaj pesmi. Nato je občinstvu spregovoril profesor Janko Moder, ki je pred desetimi leti veliko pripomogel pri zbiranju gradiva za poimenovanje.

Učenci prvega in drugega razreda so nato zaplesali belokranjski in prekmurski ples. Učenci ostalih treh razredov pa so zaplesali splet slovenskih plesov. Pred zaključnim nastopom šolskega zborčka so se učenci petega razreda poslovili od osnovne šole tako, da so nam četrtošolcem izročili velik ključ. Tedaj je prisotno občinstvo vneto zaploskalo.

Program sva napovedovali Irena in jaz. Oblečeni sva bili v narodne noše.

Erika Doljak
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

31. OKTOBER - DAN VARČEVANJA

31. oktober je proglašen za Svetovni dan varčevanja. V šoli smo se zato pogovarjali o varčevanju. Bratec in jaz varčujeva. Jaz imam moder hranilnik, bartec pa zelenega. Kadar sta polna, ju z mamico in očkom ne-seva v Hranilnico na Opčinah.

Lani smo dobili nove zvezke, ki nam jih je podarila Hranilnica na Opčinah. Hranilnica je lani proslavljala 75-letnico ustanovitve.

Nataša Križmančič
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

Na Svetovni dan varčevanja nam je lani Hranilnica na Opčinah, ki je praznovala 75 let obstoja, poslala v dar nove zvezke. Bili smo jih zelo veseli.

V hranilnico vlogamo denar, hranilnica pa nam konec leta izplačuje obresti. Ker denar ne raste iz zemlje, moramo z njim varčevati. Varčujemo lahko tudi doma tako, da ne prižigamo luči, kadar ni potreba, da si ne kupujemo vseh deset minut bonbone ali čokolade.

Varčujejo tudi živali. Veverica si nabira lešnike, ki bi jih lahko takoj pojedla, a jih hrani za zimo. Medved si nabira hrušk, jabolk in medu. Tudi ljudje radi varčujemo, največ z denarjem. A nikar varčevati z zobno pasto!

Irena Čač
5. r. OŠ »P. Trubar«
BAZOVICA

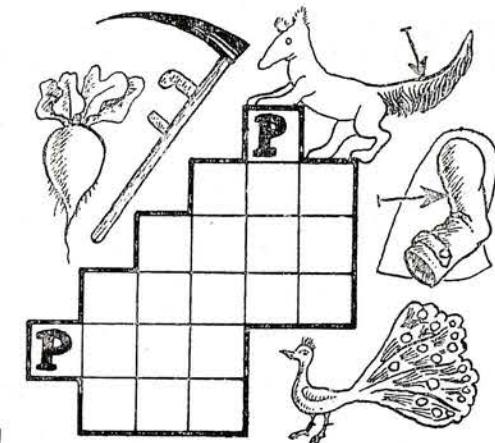

VERIGA

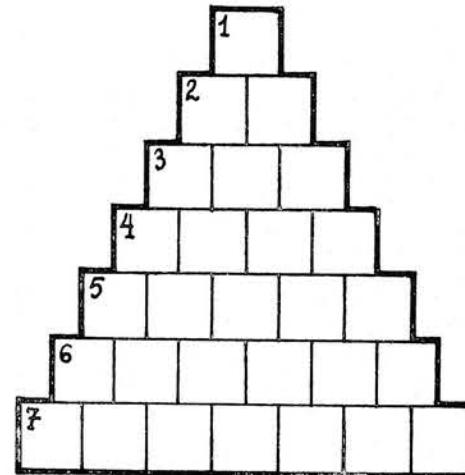
Veriga se začenja pri črki M v zgornjem levem kotu in zaključi pri črki E. Vmesne člene moraš razporediti tako, da skočiš vedno v kvadrat, ki ima med ostalimi tudi sličico ali znak, ki nastopa samo v izhodiščnem kvadratu. Iz M greš lahko samo v A, ker so samo tam trije krogci, kot v M. Na tak način skačeš še v ostale kvadrate in dobil boš rešitev: imeni dveh slovenskih mest.

SLIKOVNI MAGIČNI LIK

Ugotovi, kaj predstavljajo posamezne slike, nato besede vpiši v lik, in sicer vsako dvakrat: navpično in vodoravno.

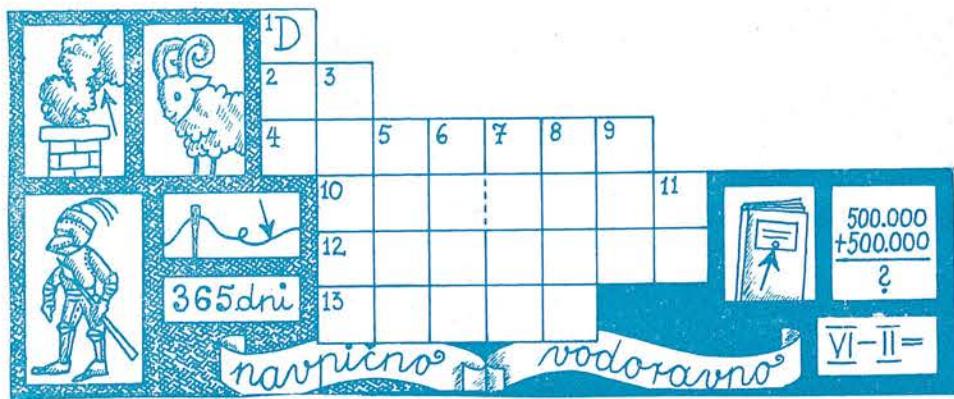
PIRAMIDA

Od zgoraj navzdol dodaj vsaki besedi po eno črko.

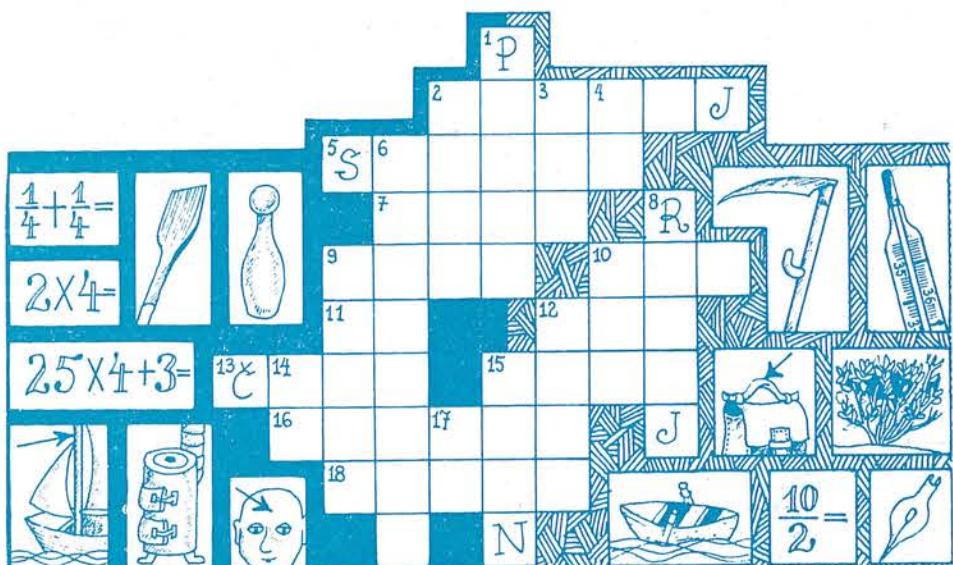
1. avtomobilска ознака за Italijo, 2. veznik, 3. krajša oblika za ime Anica, 4. име pisatelja Cankarja, 5. površina za pridelovanje zelenjave, 6. samica domače živali, 7. hlev za prašiče.

KRIŽANKA

Za pojme, ki niso narisani velja opis: **Vodoravno:** 10. mesto v Izraelu, 13. moško ime. **Navpično:** 6. prebivalec Ilirije, 7. krajša oblika za ime Jakob, 11. avtomobilска označka za Valjevo.

KOMBINIRANA KRIŽANKA

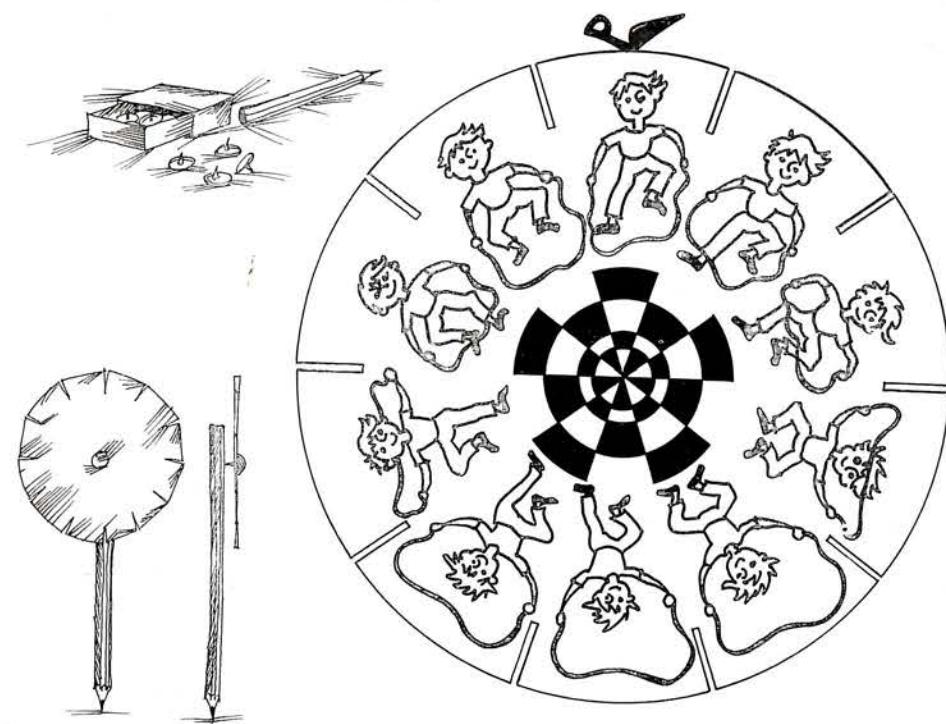
Poisci besede za vse, kar je narisano okrog lika, in jih vnesi v prazna polja. Za predmete, ki niso narisani, pa veljajo naslednji opisi. Upoštevaj, da so vodoravni pojmi na levi, navpični pa na desni strani lika. **Vodoravno:** 9. spaček, 11. avtomobilска označka za Poljsko, 15. manjša vojaška enota. **Navpično:** 1. dan v tednu, 4. različna samoglasnica, 9. preprosto plovilo iz lesa, 14. avtomobilski označki za Španijo in Japonsko, 17. in še avtomobilski označki za Belgijo in Švedsko.

Vera Poljsak

Ilustr.: Magda Tavčar

ROBERT S KOLEBNICO

Pobarvaj dno kolesa z oranžno barvo. Pobarvaj tudi Roberta. Zalepi kolo na lepenko, ga izstriži, pritrdi z bučiko na leseno palčico, zavrti pred ogledalom in glej skozi reže na kolesu. Videl boš, kako Robert skače s kolebnico.

Rešitve ugank pošljite čimprej na uredništvo Galeba: Lojze Abram,
Ulica G. Amendola 12 - 34134 Trst.

Mesečnik (10 številk) — Izdaja: Založništvo tržaškega tiska, Trst — Glavni in odgovorni urednik: Lojze Abram — Uredništvo: Ul. G. Amendola 12, 34134 Trst, tel. 415534 — Uprava in ekspedit: Ul. dei Montecchi 6, 34137 Trst, tel. 795873, 794672 — Tiska: Graphart, Ul. D. Rossetti 14, 34126 Trst, tel. 772151 — Posamezna številka: 1.500 lir, dvojna: 2.000 lir, naročnina: 10.000 lir

Galeb je registriran na sodišču v Trstu pod štev. 158 od 3. maja 1954

Galeb je včlanjen v zvezo periodičnega tiska USPI (Unione Stampa Periodica Italiana)

